

**ΑΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ Τ.Τ.
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕ ΘΕΜΑ:

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Του φοιτητή

Ιωακειμίδη Σωτήρη

15050

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Αλίνα Χυζ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	6
1.1 Δημόσιες Δαπάνες και λόγος ύπαρξης τους	6
1.2 Ταξινόμηση δημοσίων δαπανών	6
1.3 Η Διαχρονική αύξηση των δημοσίων δαπανών.....	10
1.4 Οι επιδράσεις των δημοσίων δαπανών στο κίνητρο για εργασία	13
1.5 Η Αρχή της Μέγιστης Καθαρής Κοινωνικής Ωφέλειας.....	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	16
2.1 Κοινωνική ασφάλιση	16
2.2 Γιατί χρειαζόμαστε την κοινωνική ασφάλιση.....	16
2.2.1 Ηθικός κίνδυνος	16
2.2.2 Η έλλειψη προνοητικότητας	17
2.2.3 Εξοικονόμηση σε έξοδα λήψης αποφάσεων και σε διοικητικά κόστη	17
2.2.4 Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ηλικιωμένων.....	18
2.2.5 Αναδιανομή εισοδήματος.....	18
2.3 Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης.....	18
2.4 Τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ασφάλισης.....	20
2.4.1 Χρηματοδότηση του προγράμματος.....	20
2.4.2 Τρόπος πληρωμής των παροχών	20
2.4.3 Σχέση μεταξύ εισφορών ασφαλισμένου και παροχών του ασφαλιστικού οργανισμού.....	21
2.4.4 Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης.....	21
2.4.5 Σκοπός των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης.....	21
2.5 Το σύστημα χρηματοδότησης Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης	21
2.6 Το δημοσιονομικό πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης και η επιπτώσεις από την οικονομική κρίση.....	22
2.7 Διεθνείς Μηχανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	27
3.1 Εισαγωγή	27
3.2 Μεθοδολογία.....	27
3.3 Αποτελέσματα.....	27

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	37
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	40

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο / Η κάτωθι υπογεγραμμένος / ή Ιωάννης Σωφός, του Παρασκευά, του φοιτητής του Τμήματος Λογικής και Φιλοσοφικών του Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ., πριν αναλάβω την εκπόνηση της Πτυχιακής Εργασίας μου, δηλώνω ότι ενημερώθηκα για τα παρακάτω :

«Η Πτυχιακή Εργασία (Π.Ε) αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο του συγγραφέα, όσο και του Ιδρύματος και θα πρέπει να έχει μοναδικό χαρακτήρα και πρωτότυπο περιεχόμενο.

Απαγορεύεται αυστηρά οποιοδήποτε κομμάτι κειμένου της να εμφανίζεται αυτούσιο ή μεταφρασμένο από κάποια άλλη δημοσιευμένη πηγή. Κάθε τέτοια πράξη αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και εγείρει θέμα Ηθικής Τάξης για τα πνευματικά δικαιώματα του άλλου συγγραφέα. Αποκλειστικός υπεύθυνος είναι ο συγγραφέας της Π.Ε, ο οποίος φέρει και την ευθύνη των συνεπειών, ποινικών και άλλων, αυτής της πράξης.

Πέραν των όποιων ποινικών ευθυνών του συγγραφέα, σε περίπτωση που το Ίδρυμα του έχει απονείμει Πτυχίο, αυτό ανακαλείται με απόφαση της Συνέλευσης του Τμήματος. Η Συνέλευση του Τμήματος με νέα απόφασή της, μετά από αίτηση του ενδιαφερομένου, του αναθέτει εκ νέου την εκπόνηση Π.Ε με άλλο θέμα και διαφορετικό επιβλέποντα καθηγητή. Η εκπόνηση της εν λόγω Π.Ε πρέπει να ολοκληρωθεί εντός τουλάχιστον ενός ημερολογιακού μήνου από την ημερομηνία ανάθεσής της. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο άρθρου 18, παρ. 5 του ισχύοντος Εσωτερικού Κανονισμού.»

Ο Δηλών
Ιωάννης Σωφός

Ημερομηνία
30/6/2017

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός αυτής της πτυχιακής εργασίας είναι να διερευνηθούν οι δημόσιες δαπάνες καθώς και η σχέση τους με την κοινωνική ασφάλιση. Μέσα από την ανάλυση ο αναγνώστης μπορεί να εκφέρει μια άποψη για το πώς κατανέμονται οι δαπάνες, ποια είναι τα χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα, τους τρόπους που ταξινομούνται και τέλος πώς επιδρούν στον τομέα της εργασίας. Στην συνέχεια υπάρχει διερεύνηση της κοινωνικής ασφάλισης. Ο αναγνώστης θα μπορεί να ενημερωθεί σε βάθος για το πώς ξεκίνησε και εξελίχθηκε, τους θεσμούς της, τον τρόπο λειτουργίας και χρηματοδότησης της, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει στην περίοδο της κρίσης. Τέλος, ερευνάται σε δείγμα πολιτών της Ελλάδας η πρακτική της κοινωνικής ασφάλισης στις καθημερινότητες και στην σημερινή Ελληνική πραγματικότητα μέσα από τους διάφορους φορείς της, και παρουσιάζονται αναλυτικά τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Δημόσιες Δαπάνες και λόγος ύπαρξής τους

Το κράτος, για να μπορεί να πραγματοποιήσει τις λειτουργίες του, πρέπει να λαμβάνει χρήματα. Τα χρήματα αυτά τα λαμβάνει μέσω της φορολόγησης, της άσκησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας, της έκδοσης χρήματος, κάτι το οποίο στην ελληνική πραγματικότητα είναι ανέφικτο, και μέσω του δανεισμού από άλλα κράτη/φορείς. Ένα μερίδιο αυτών των απολαβών, το κράτος το αφιερώνει σε δαπάνες, συγκεκριμένα ονομαζόμενες ως δημόσιες δαπάνες.

Οι δημόσιες δαπάνες, κατά ορισμό, είναι οι δαπάνες της τοπικής αυτοδιοίκησης και της κεντρικής κυβέρνησης για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών. Σύμφωνα με τον Παπαδιοδώρου (2002), οι δημόσιες δαπάνες είναι στη λίστα με τα σημαντικότερα μέσα δράσης του κράτους και μέσω αυτών γίνεται πραγματοποίηση όλων των στόχων όπως για παράδειγμα η αναδιανομή του εισοδήματος, η ανακατανομή των πόρων της οικονομίας κ.α. Αναφέρεται επίσης ότι επηρεάζουν τη ζήτηση, για την επίτευξη της σταθεροποίησης της οικονομίας.

Πιο αναλυτικά, ο Δαλαμάγκας (2010) στηρίζει ότι οι δημόσιες δαπάνες χρησιμοποιούνται για της επίτευξη των εξής στόχων:

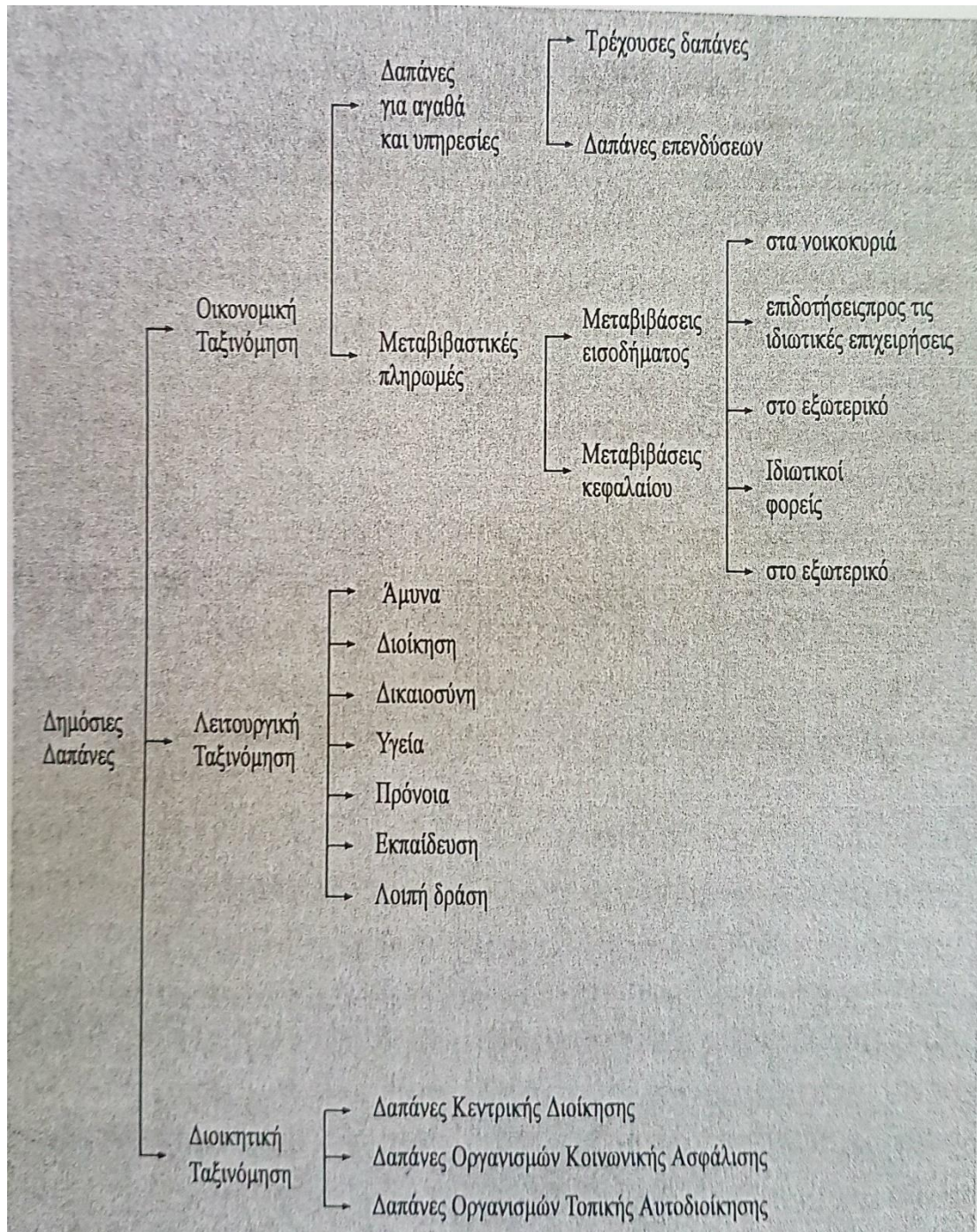
- Άριστη κατανομή των παραγωγικών μέσων που έχουν ως σκοπό την παροχή αγαθών και υπηρεσιών του δημοσίου για την ικανοποίηση όλων.
- Δίκαιη κατανομή του εισοδήματος μέσω ενίσχυσης των αδύναμων κοινωνικών ομάδων.
- Σταθεροποίηση της οικονομίας, δηλαδή σε περιόδους πληθωρισμού μείωση των κρατικών δαπανών και αντίστροφα σε περιόδους ύφεσης.
- Οικονομική μεγένθυση μέσω επιχορηγήσεων σε ιδιώτες, δημόσιες επενδύσεις, επένδυση στην παιδεία κ.α.

1.2 Ταξινόμηση δημοσίων δαπανών

Οι δημόσιες δαπάνες, ταξινομούνται με βάση συγκεκριμένων κριτηρίων. Αρχικά αναφέρεται ως κριτήριο «η σχέση με την κοινωνική ανάγκη στην κάλυψη της οποίας αποσκοπεί η δημόσια δαπάνη.» Αυτό το κριτήριο κατευθύνει προς την **λειτουργική** ταξινόμηση τους. Το δεύτερο κριτήριο κατευθύνεται προς την **οικονομική** ταξινόμηση τους και αναφέρεται σε εκείνες τις δαπάνες που επηρεάζουν το εισόδημα αλλά και την παραγωγή αγαθών. Τέτοιες δαπάνες είναι αυτές για κατασκευή δημοσίων έργων καθώς και για πληρωμές μισθών, επιδοτήσεων και συντάξεων. Τρίτο και τελευταίο κριτήριο ταξινόμησης σχετίζεται με τους φορείς του δημοσίου (δήμοι, ασφαλιστικοί οργανισμοί, κεντρική διοίκηση) στον οποίο καταλογίζεται η δαπάνη, και ονομάζεται **διοικητική**. (Παπαδιοδώρου, 2002)

Όπως θα δούμε και στο παρακάτω σχήμα, η ταξινόμηση τους αποτελείται και από διάφορες υποκατηγορίες, οι οποίες είναι μέρη των τριών βασικών ταξινομήσεων.

Σχήμα 1: Ταξινόμηση των δημοσίων δαπανών

Πηγή: Γεωργακόπουλος Θ. , Πάσχος Π. , (1989) : Δημόσια Οικονομική και Δημοσιονομική Νομοθεσία. Εκδ. Σμπιλιας "ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ", Αθήνα , σελ. 68

Βλέποντας το σχήμα 1, παρατηρείται ότι η **οικονομική ταξινόμηση** των δημοσίων δαπανών χωρίζεται σε δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και δαπάνες για μεταβιβαστικές πληρωμές.

Δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες

Καλύπτουν την αγορά καταναλωτικών αλλά και επενδυτικών αγαθών/υπηρεσιών που λαμβάνουν μέρος εντός της χώρας σε συγκεκριμένο οικονομικό έτος. Δαπάνες που κάλυψαν αγαθά και υπηρεσίες προηγούμενου έτους, δεν συμπεριλαμβάνονται, διότι η αξία τους έχει συμπεριληφθεί ήδη στο ΑΕΠ προηγούμενης περιόδου, όπου και παρήχθησαν τα λεγόμενα αγαθά και υπηρεσίες. Ομοίως, οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες του εξωτερικού, δεν περιλαμβάνονται, γιατί ενισχύουν την παραγωγή της χώρας προέλευσής τους. Η ιδιότητα των δαπανών αυτών, είναι να τονώνουν άμεσα την ενχώρια ζήτηση με αποτέλεσμα την αύξηση του εθνικού προϊόντος. Επίσης ενισχύουν τους ενχώριους παραγωγικούς συντελεστές. Παραδείγματα αυτών των δαπανών είναι οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, οι αμοιβές των εργατών οι οποίοι απασχολούνται για την κατασκευή δημοσίων έργων, οι κρατικές προμήθειες κ.ο.κ.

Οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες χωρίζονται με τη σειρά τους σε δύο υποκατηγορίες. Τις τρέχουσες δαπάνες ή δαπάνες δημόσιας κατανάλωσης και τις κεφαλαιουχικές δαπάνες ή δαπάνες δημοσίων επενδύσεων. (Δαλαμάγκας, 2010)

- Οι τρέχουσες δαπάνες είναι εκείνες που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη των αναγκών του παρόντος, δηλαδή η κάλυψη των μισθών του δημοσίου, τα διάφορα αναλώσιμα που αποσκοπούν σε άμεση χρήση κ.α.
- Οι δαπάνες δημοσίων επενδύσεων είναι αυτές που θα ικανοποιήσουν ανάγκες του μέλλοντος, όπως για παράδειγμα η ανέγερση νοσοκομειακών μονάδων ή σχολείων, οι οποίες θα έχουν όφελος κατά πάσα πιθανότητα, σε επόμενη χρονική περίοδο από εκείνη που διενέργησαν.

Μεταβιβαστικές πληρωμές

Χωρίζονται σε μεταβιβάσεις εισοδήματος και μεταβιβάσεις κεφαλαίου

- Οι μεταβιβάσεις εισοδήματος είναι οι δαπάνες οι οποίες δίνουν ενίσχυση σε νοικοκυριά ή σε επιχειρήσεις. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα επιδόματα και οι επιδοτήσεις τιμών προϊόντων που λαβάνονται με βάση συγκεκριμένα κριτήρια.
- Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου καλύπτουν τμήμα των δαπανών για ένα νοικοκυριό ή μια επιχείρηση. Συγκεκριμένα, για ένα νοικοκυριό είναι η

επιδότηση επιτοκίου για στεγαστικά δάνεια και για επιχειρήσεις, επιχορηγήσεις σε επενδυτές. (Δαλαμάγκας, 2010)

Ένα αξιοσημείωτο γεγονός είναι η φύση της σύνταξης. Ενώ κατηγοριοποιείται ως μονομερής παροχή του Δημοσίου προς τους δικαιούχους(συνταξιούχους), στην πραγματικότητα έχει δύο διαστάσεις. Χρηματοδοτούνται μέσω του διανεμητικού συστήματος, δηλαδή από εισφορές των εργαζομένων ή μέσω των αποταμιεύσεων των ίδιων, δηλαδή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Στο πρώτο οι εισφορές που παρακρατούνται είναι του παρόντος, ενώ στο δεύτερο παρακρατούνταν από το τότε εισόδημα των ίδιων στο παρελθόν, το οποίο όμως είχε υπολογισθεί στο ΑΕΠ της εκάστοτε χρονιάς. (Δαλαμάγκας, 2010)

Είναι σημαντικό να αναφερθεί το ότι υπάρχει δυσκολία κατηγοριοποίησης των δαπανών στις προαναφερθείσες κατηγορίες. Οι συντάξεις του δημοσίου, για παράδειγμα, ενώ θα έπρεπε να ενταχθούν στις μεταβιβαστικές πληρωμές, διότι δεν παρέχονται σαν αντάλλαγμα προσφερόμενων υπηρεσιών, εντάσσονται στις δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες. Ένα ακόμη παράδειγμα είναι οι μισθοί των καθηγητών οι οποίοι κατατάσσονται στις καταναλωτικές δαπάνες, παρά το γεγονός ότι εκπαιδεύουν εργατικό δυναμικό, οπότε παράγουν ανθρώπινο κεφάλαιο, και θα έπρεπε να κατατάσσονται στις επενδυτικές δαπάνες. Παρόλα αυτά, η οικονομική ταξινόμηση των δημοσίων δαπανών είναι απαραίτητη και κρίσιμη για να σχεδιαστεί ορθά η δημοσιονομική πολιτική της χώρας. (Δαλαμάγκας, 2010)

Η **λειτουργική ταξινόμηση** των δημοσίων δαπανών, όπως σημειώθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, έχουν ως κριτήριο το είδος της ανάγκης που θα καλύψει η δαπάνη. Για παράδειγμα, όλες οι δαπάνες που αποβλέπουν για το δημόσιο σύστημα υγείας της χώρας(πληρωμή ιατρών, νοσηλευτών, νοσοκομείων, ιατρικών οργάνων και γενικά ιατρικού και νοσοκομειακού εξοπλισμού) κατατάσσονται στις δαπάνες **υγείας**. Παρομοίως όλες οι δαπάνες που αποβλέπουν για την **εθνική άμυνα**, τη **διοίκηση**, τη **δικαιοσύνη** , την **πρόνοια**, την **εκπαίδευση** , ταξινομούνται ως δαπάνες της επιμέρους κατηγορίας. Όπως και στην οικονομική ταξινόμηση, υπάρχει και εδώ επιπλοκή σε περίπτωση που μια δαπάνη εξυπηρετεί περισσότερες από μια ανάγκες. Τρανό παράδειγμα, οι μισθοί των υπαλλήλων του Υπουργείου Υγείας, όπου δεν είναι ξεκάθαρο αν θα πρέπει να ενταχθούν στις δαπάνες Δοίκησης ή Υγείας. Ο σημαντικότερος λόγος ύπαρξης των λειτουργικών δαπανών είναι διότι μέσω αυτής, μπορεί να αξιολογηθεί αν οι αποφάσεις και επιλογές της κυβέρνησης όσον αφορά την κατανομή τους στις επιμέρους κατηγορίες είναι σωστές ή όχι, παρατηρώντας την πορεία της κάθε κατηγορίας. (Δαλαμάγκας 2010)

Τρίτη και τελευταία, είναι η **διοικητική ταξινόμηση** των δημοσίων δαπανών, η οποία γίνεται με βάση το δημόσιο φορέα που διενεργεί τις δαπάνες αυτές. Επομένως, χωρίζεται σε 4 διαφορετικές κατηγορίες:

- **Τις δαπάνες τις κεντρικής διοίκησης**
- **Τις δαπάνες οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α)**
- **Τις δαπάνες οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (Ο.Κ.Α)**, κατηγορία με την οποία θα ασχοληθούμε εκτενώς στο επόμενο κεφάλαιο
- **Τις δαπάνες νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.)**

Η χρησιμότητα της διοικητικής ταξινόμησης φαίνεται στο ότι παρέχει πολύ σημαντικές πληροφορίες όπως:

- Τον βαθμό διοικητικής αποκέντρωσης. Όσο περισσότερες δαπάνες της κεντρικής διοίκησης σπαταλούνται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τόσο πιο μεγάλος ο βαθμός αποκέντρωσης του διοικητικού συστήματος της χώρας.
- Το κόστος της κοινωνικής ασφάλισης. Όσο μεγαλύτερο το ποσοστό του ΑΕΠ δαπανάται για τους οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, τόσο το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα ωριμάζει αλλά γίνεται παθογενές.
- Τα περιθώρια ιδιωτικοποίησης. Όσο περισσότερες οι δαπάνες από το ΑΕΠ που σπαταλούνται για τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τόσο μεγαλύτερο είναι το περιθώριο αποκρατικοποίησης. (Δαλαμάγκας, 2010)

1.3 Η Διαχρονική αύξηση των δημοσίων δαπανών

Σύμφωνα με τον Δαλαμάγκα (2010), οι δημόσιες δαπάνες, μεταβάλλονται μέσα στο πέρασ των χρόνων. Μάλιστα, μέχρι πρότεινως, στις περισσότερες χώρες του πλανήτη μας αυτή η μεταβολή είχε μια συνεχή αυξητική τάση. Αυτή η τάση έχει μελετηθεί από πολλούς οικονομολόγους που προσπαθούσαν να βρουν τα αίτια της, και οι απόψεις που έχουν διατυπωθεί είναι πολλές. Προφανώς τα αίτια αυτά διαφέρουν από χωροχρονικά, ενώ υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να μην έχουν βρεθεί και συνεπώς μελετηθεί άλλα αίτια της αυξητικής αυτής τάσης.

Στην Ελλάδα, που υπάρχει, ή καλύτερα υπήρχε μέχρι πρόσφατα αυτή η τάση, οι δημόσιες δαπάνες τα τελευταία 50 χρόνια έχουν αυξηθεί κατά 2.430 φορές (σε τρέχουσες τιμές, μη αποπληθωρισμένες) . Αυτό όμως δεν είναι πραγματικά αληθές, διότι δεν λαμβάνεται υπόψιν ο πληθωρισμός, με τον οποίο τα ονομαστικά μεγέθη διογκώνονται σε μεγάλο βαθμό. Έτσι, ουσιαστικά οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν

περίπου κατά 24 φορές, αν συνυπολογίσουμε ότι το επίπεδο των τιμών αυξήθηκε κατά 103 φορές κατά τη διάρκεια μίας μόνο περιόδου. (Δαλαμάγκας 2010)

Υπάρχουν όμως και δύο ακόμα ερμηνείες που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την αυξητική αυτή τάση των δημοσίων δαπανών. Η πρώτη από αυτές μπορεί να θεωρηθεί η αύξηση του πληθυσμού σε παγκόσμιο επίπεδο, αλλά και στην Ελλάδα. Στη χώρα μας, τα τελευταία 50 χρόνια, ο πληθυσμός αυξήθηκε κατά 32%, επομένως είναι προφανές ότι οι ανάγκες για δημόσια αγαθά διογκώθηκαν. Αυτή η αύξηση του πληθυσμού, επέφερε και μεγαλύτερο αριθμό φορολογουμένων, οπότε το κράτος είχε μεγαλύτερα έσοδα τα οποία μπορούσε να επενδύσει στις δημόσιες δαπάνες. Οι κατά κεφαλήν δημόσιες δαπάνες όμως, αυξήθηκαν κατά 24 φορές όπως προαναφέρθηκε, οπότε δεν δικαιολογείται μόνο από την αύξηση του πληθυσμού. Η δεύτερη ερμηνεία, που συμπληρώνει την πρώτη, έχει σχέση με την αύξηση του Α.Ε.Π. Όταν υπάρχει οικονομική ανάπτυξη με θετικό ρυθμό, το εθνικό εισόδημα είναι εύλογο να αυξάνεται διαχρονικά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα νοικοκυριά να έχουν την οικονομική δυνατότητα αγοράς αγαθών γενικά, ακόμη και δημοσίων. Ταυτόχρονα, έχουν μεγαλύτερη ευκολία στην πληρωμή φόρων αλλά και δανεισμού κεφαλαίων στο κράτος για συλλογικές ανάγκες. Οι δημόσιες δαπάνες του κράτους σε ποσοστό του Α.Ε.Π. υπερτριπλασιάστηκαν όμως από το 16.6% στο 54% στην περίοδο των 50 αυτών χρόνων. Μέσου αυτής της πληροφορίας μπορούμε να συμπεράνουμε πως ούτε ο πληθωρισμός, ούτε η αύξηση πληθυσμού αλλά ούτε και η αύξηση του Α.Ε.Π. συνολικά δεν εξηγούν πλήρως αυτή την αυξητική τάση. (Δαλαμάγκας, 2010)

Ο νόμος του Wagner

Η τάση της διαχρονικής αύξησης των δημοσίων δαπανών παρατηρήθηκε για πρώτη φορά τον 19^ο αιώνα από τον γερμανό οικονομολόγο Adolf Wagner, καθώς την συνδίασε με τους θετικούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Κατά τον Wagner, όταν μια οικονομία αναπτύσσεται, οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξάνονται, και εκείνες του ιδιωτικού τομέα μειώνονται λόγω της αύξησης αυτής. Έχοντας επομένως δεδομένη την αποταμίευση, η αύξηση εισοδήματος ανα το μέσο νοικοκυριό, θα πρέπει να συνυπάρχει με μία ισόποση αύξηση της συνολικής δαπάνης για ιδιωτικά και δημόσια αγαθά, δηλαδή της ζήτησης. Η ελαστικότητα της συνολικής ζήτησης σε σχέση με το εισόδημα θα πρέπει να ισούται με την μονάδα. Έχοντας ως δεδομένο ότι το ποσοστό των δημοσίων δαπανών στο Α.Ε.Π. αυξάνεται σταδιακά ανά τα έτη, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η εισοδηματική ελαστικότητα ζήτησης για δημόσια αγαθά σταδιακά είναι μεγαλύτερη της μονάδας, ενώ για τα ιδιωτικά αγαθά σταδιακά μικρότερη. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η ζήτηση για δημόσια αγαθά να συμπίπτει με τη ζήτηση για αγαθά πολυτελείας, δηλαδή όσο αυξάνεται το εισόδημα, τόσο μεγαλύτερη και η ζήτηση του για τα αγαθά αυτά, αφού έχει καλύψει τις βασικές του ανάγκες.

Ο *Adolf Wagner* υποστηρίζει την παραπάνω διαπίστωση για τους εξής λόγους: Όταν βρισκόμαστε σε μια αναπτυσσόμενη οικονομία, οι σχέσεις που υπάρχουν

μεταξύ των ιδιωτικών φορέων αναπτύσσονται σε πιο περίπλοκες και για αυτό το λόγο απαιτείται η παρέμβαση του κράτους για τη διευκόλυνση αλλά και τον έλεγχο τους. Η παρέμβαση αυτή γίνεται μέσω παροχής υπηρεσιών Δικαιοσύνης, Διοίκησης κ.α. , δηλαδή χρειάζεται να θεσπιστούν κανόνες δικαίου, να εισαχθούν και να βελτιωθούν οι υπάρχοντες οικονομικοί θεσμοί όπως η κοινωνική ασφάλιση αλλά και ο εξορθολογισμός των πράξεων ολιγοπωλιακών δυνάμεων. Συνήθως, ο λόγος για τον οποίο μια χώρα βρίσκεται σε οικονομική ανάπτυξη, είναι η επιτυχής διαδικασία εκβιομηχάνισης. Για να υπάρξει όμως αυτή, υπάρχουν πολλαπλές προϋποθέσεις. Οι σημαντικότερη είναι η μαζική μετακόμιση πλυθισμού σε αστικά κέντρα από τα χωριά και την ύπαιθρο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το κράτος να αποκτά ένα ρόλο πολύ μεγαλύτερο σε βαρύτητα διότι τα αστικά κέντρα έχουν ανάγκη έργα υποδομής όπως ύδρευση, αποχέτευση κ.τ.λ. , σε αντίθεση με τα χωριά και την ύπαιθρο που λειτουργούν αυτόνομα συνήθως. Επίσης αναφέρεται στην ανάγκη δαπανών για την παιδεία που βοηθά σημαντικά στην προσαρμογή και εξειδίκευση του αγροτικού δυναμικού σε έναν τελείως διαφορετικό και άγνωστο για εκείνους κόσμο, αυτόν των βιομηχανικών μονάδων. Τέλος, υποστηρίζει ότι η αστικοποίηση επηρεάζει αρνητικά τα μέλη μιας αγροτικής οικογένειας, η οποία υπό κανονικές συνθήκες είναι πραγματικά συσπειρωμένη και όλα τα μέλη της στηρίζονται μεταξύ τους. Πάντοτε υπάρχει θέση εργασίας για όλα τα μέλη, ανεξαρτήτως ικανοτήτων και ηλικίας. Με την εκβιομηχάνιση όμως, το εισόδημα του μισθωτού έχει την τάση να γίνεται η μοναδική πηγή εσόδου σε ένα νοικοκυριό. Αυτό μεταφράζεται στο ότι σε περίπτωση που ατυχήματος, απόλυσης, ασθένειας ή ακόμα και ο θάνατος του μέλους που εργάζεται θα αποφέρει καταστροφικές συνέπειες στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας. Για αυτό το λόγο το κράτος, μέσω προγραμμάτων όπως η κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση, τα επιδόματα ανεργίας, η σύνταξη λόγω εργατικού ατυχήματος, έχει μερυμνήσει για τους πολίτες αλλά και για την αποφυγή κοινωνικών εξεγέρσεων. Όλες οι προαναφερθείσες υπηρεσίες που παρέχονται από το κράτος ανήκουν στα **αγαθά του πολιτισμού** και έχουν ελαστικότητα ζήτησης μεγαλύτερη της μονάδος. Αυτό μεταφράζεται στο ότι “σε δεδομένη αύξηση του Α.Ε.Π. επιφέρει αναλογικά μεγαλύτερη αύξηση ζήτησης για τα αγαθά αυτά” , επομένως το ίδιο θα ανέρχονται διαχρονικά και οι δημόσιες δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (Δαλαμάγκας, 2010)

Η υστέρηση παραγωγικότητας του δημόσιου τομέα

Ο Adolf Wagner υποστήριξε, όπως προαναφέρθηκε, ότι η ελαστικότητα της ζήτησης των δημοσίων αγαθών είναι μεγαλύτερη της μονάδας. Ο Baumol, Αμερικάνος οικονομολόγος του 20^{ου} αιώνα, έδωσε έμφαση στην ελαστικότητα ζήτησης δημοσίων αγαθών σε σχέση με την τιμή τους. Ο ίδιος υποστηρίζει πως στον ιδιωτικό τομέα η παραγωγικότητα της εργασίας είναι μεγαλύτερη από την αντίστοιχη στον δημόσιο τομέα. Αυτό το δικαιολογεί δίνοντας ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα. Ένας καθηγητής μπορεί να διδάξει μέχρι ένα αριθμητικό όριο μαθητών, κι ένας δικαστής έχει ένα όριο στις υποθέσεις που θα δικάσει μηνιαίως. Αυτό σημαίνει πως ακόμα και με επένδυση σε προηγμένη τεχνολογία ή διάθεση καινοτόμων εξοπλισμών, η παραγωγικότητα είναι πολύ δύσκολο να αυξηθεί από

ένα συγκεκριμένο όριο και έπειτα. Αντιθέτως, στον ιδιωτικό τομέα και πιο συγκεκριμένα στον πρωτογενή και δευτερογενή, η χρήση σύγχρονου εξοπλισμού και νέων τεχνολογιών, επιφέρει αύξηση της αποδοτικότητας, καλύτερη ποιότητα αγαθών σε μεγαλύτερες ποσότητες. Επομένως ο μισθός του ιδιωτικού υπαλλήλου μπορεί να αυξηθεί, χωρίς να επηρεάζεται αρνητικά το κόστος παραγωγής. Δυστυχώς, κάτι ανάλογο δεν μπορεί να υφίσταται στον δημόσιο τομέα για τους λόγους που προαναφέρθηκαν, όμως οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων πρέπει να βρίσκονται στα ίδια επίπεδα με αυτούς των ιδιωτικών και να αυξάνονται παράλληλα, ανεξάρτητα αν το επίπεδο της παραγωγικότητας μένει αμετάβλητο. Το αποτέλεσμα είναι πως οι τιμές των δημοσίων αγαθών είναι πιο αυξημένες από εκείνες των ιδιωτικών. Η τιμή τους όμως δεν μπορεί να επηρεάσει τη ζήτησή τους, καθώς είναι απαραίτητα για τη λειτουργία του κοινωνικοοικονομικού συστήματος. Έτσι αποδεικνύεται πως η ζήτηση των δημοσίων αγαθών σε σχέση με την τιμή τους είναι ανελαστική, δηλαδή η ελαστικότητα είναι μικρότερη της μονάδος. (Δαλαμάγκας, 2010)

1.4 Οι επιδράσεις των δημοσίων δαπανών στο κίνητρο για εργασία

Είναι σημαντικό να εξετασθεί το πως επηρεάζεται το κίνητρο για εργασία από τις δύο σημαντικότερες κατηγορίες δημοσίων δαπανών: Τις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και τις μεταβιβαστικές πληρωμές.

Οι δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες επηρεάζουν προς αντίθετη κατεύθυνση το κίνητρο για εργασία από την κατεύθυνση που επηρεάζουν οι φόροι. Αυτό σημαίνει πως ο φόρος μειώνει το πραγματικό εισόδημα όλων των ατόμων, χωρίς να επηρεάζει την τιμή ενός αγαθού. Αντιθέτως, οι δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες αυξάνουν κατά το ίδιο ποσό το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών, χωρίς να επηρεάζουν, επίσης, τις σχετικές τιμές των αγαθών. Για παράδειγμα, ο μισθωτός, ο συνταξιούχος, ο άνεργος, ο επιχειρηματίας, όλοι θα καταναλώσουν τις ίδιες ποσότητες υπηρεσιών δημόσιας διοίκησης, εθνικής άμυνας κ.τ.λ. Ουσιαστικά, οι φόροι και οι δημόσιες δαπάνες έχουν μόνο εισοδηματικό αποτέλεσμα. Η διαφορά τους είναι πως ο φόρος εφόσον μειώνει το πραγματικό εισόδημα, μειώνεται και ζήτηση για όλα τα αγαθά, αναγκάζοντας τα άτομα να εργάζονται περισσότερο για να αναπληρωθεί το εισόδημα που παρακρατάται από τον φόρο για την απόκτηση αγαθών. Οι δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες, εφόσον αυξάνουν το πραγματικό εισόδημα και ως αποτέλεσμα αυτού

και τη ζήτηση για όλα τα αγαθά, ωθούν τα άτομα σε λιγότερες ώρες εργασίας, γνωρίζοντας ότι εξασφαλίζεται το ίδιο ή και περισσότερο εισόδημα ακόμα και με τις λιγότερες αυτές ώρες. (Δαλαμάγκας 2010)

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές προς τα νοικοκυριά έχουν συνήθως τη μορφή οικονομικής ενίσχυσης των νοικοκυριών τα οποία δεν λαμβάνουν ή δημιουργούν εισόδημα που αρκεί για να καλύψει τις βασικές τους ανάγκες. Συνεπώς, στην περίπτωση που το εισόδημα του νοικοκυριού φθάσει σε σημείο που είναι ικανό να καλύψει τις βασικές του ανάγκες, τότε η οικονομική ενίσχυση διακόπεται. Αυτό σημαίνει πως οι μεταβιβαστικές πληρωμές έχουν δύο αποτελέσματα. Εισοδηματικό και αποκατάστασης. Και τα δύο ωθούν προς την κατεύθυνση της μείωσης προσφοράς της εργασίας. Ως συμπέρασμα, οι μεταβιβαστικές πληρωμές αυξάνουν το εισόδημα και κατ' επέκταση την ζήτηση για όλα τα αγαθά, οπότε όμοια με τις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες δεν παρακινούν τα άτομα για εργασία εφόσον μπορούν να τους εξασφαλίσουν τις βασικές ανάγκες περίπου στα ίδια επίπεδα με αυτά ενός εργαζομένου. Σε περίπτωση ύπαρξης μεταβιβαστικών πληρωμών του ίδιου ποσού σε όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματος, το αποτέλεσμα θα ήταν μόνο εισοδηματικό και δεν θα προέκυπτε περεταίρω ανάλυση. Επειδή όμως οι μεταβιβαστικές πληρωμές συμπληρώνουν την έλλειψη εισοδήματος, δηλαδή όσο μικρότερο το ύψος του εισοδήματος, τόσο μεγαλύτερο το ύψος των μεταβιβαστικών πληρωμών και το αντίστροφο, φαίνεται και το αποτέλεσμα της αποκατάστασης. Φαινομενικά, <<αποθαρρύνουν ή φορολογούν>> την εργασία και ευνοούν την απραγία ή ανάπαυση. Οπότε και τα δύο αποτελέσματα, όπως προαναφέρθηκε, επηρεάζουν αρνητικά το κίνητρο για εργασία. (Δαλαμάγκας, 2010)

Οι μεταβιβαστικές πληρωμές προς τις επιχειρήσεις μπορούν να χαρακτηριστούν ως πολυμορφικές. Παρακάτω θα αναφερθούν τρεις περιπτώσεις μιας από τις μορφές που μπορούν να πάρουν οι πληρωμές αυτές, η οποία είναι <<η επιδότηση της τιμής των παραγόμενων προϊόντων>> των οποίων η τιμή μειώνεται με την επιδότηση αυτή.

- Σε περίπτωση επιδότησης όλων των προϊόντων, αυξάνεται το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών, άρα και η ζήτηση για όλα τα αγαθά. Αυτό αποθαρρύνει την εργασία, εφόσον η κάλυψη των αναγκών γίνεται και με λιγότερες ώρες αυτής. Αν γίνεται επιδότηση αγαθών και όχι μεταβολή των σχετικών τιμών τους, το αποτέλεσμα υποκατάστασης είναι ανύπαρκτο.
- Σε περίπτωση επιδότησης αγαθών που χαρακτηρίζονται ως <<συμπληρωματικά της ανάπαυσης>> (σκάφη αναψυχής, αυτοκίνητα κ.τ.λ.), το αποτέλεσμα υποκατάστασης είναι υπαρκτό και προστίθεται σε αυτό του εισοδήματος διότι η μείωση της τιμής τους αυξάνει τη ζητησή τους και ως

αποτέλεσμα υπάρχει μεγαλύτερος χρόνος ανάπαυσης για την απόλαυσή τους.

- Τέλος, σε περίπτωση επιδότησης αγαθών που είναι “συμπληρωματικά της εργασίας” (εργαλεία, είδη γραφείου κ.τ.λ.), το αποτέλεσμα υποκατάστασης είναι υπαρκτό αλλά ενεργεί σε αντίθετη κατεύθυνση από αυτό του εισοδήματος. Ως αποτέλεσμα, θα υπάρχει μείωση τιμής, άρα αύξηση ζήτησης των αγαθών αυτών και έτσι θα αυξηθεί ο εργασιμος χρόνος. (Δαλαμάγκας, 2010)

1.5 Η Αρχή της Μέγιστης Καθαρής Κοινωνικής Ωφέλειας

Η απόφαση για μία δημόσια δαπάνη έχει ως αποτέλεσμα γενικά, κοινωνικό κόστος και κοινωνική ωφέλεια. Αν υποτεθεί ότι πως τα δύο αυτά αποτελέσματα είναι γνωστά, είναι εύλογο να ερωτηθεί με βάση ποιόν κανόνα τα προγράμματα των δημοσίων δαπανών θα αξιολογηθούν. Στην ουσία πρέπει να βρεθούν τα κριτήρια τα οποία θα προσδιορίσουν :

- Το ύψος του προϋπολογισμού, δηλαδή το πραγματικό μέγεθος του δημοσιοοικονομικού τομέα.
- Ο τρόπος με τον οποίο θα χρηματοδοτηθούν οι δημόσιες δαπάνες.
- Ο επιμερισμός του συνολικού ύψους το προϋπολογισμού, στα επιμέρους σχέδια των δημοσίων δαπανών.

Το κριτήριο που αναζητείται μπορεί να παρέλθει από την Αρχή της Μέγιστης Καθαρής Κοινωνικής Ωφέλειας. Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οποιοδήποτε είδος κοινωνικής δαπάνης θα πρέπει να συνεπάγεται κοινωνικό όφελος μεγαλύτερο του κοινωνικού κόστους. Δηλαδή η καθαρή κοινωνική ωφέλεια(κοινωνική ωφέλεια μείον το κοινωνικό κόστος) πρέπει να είναι μεγαλύτερη του μηδενός. Προσθέτως, οι δημόσιες δαπάνες που διαλέγονται πρέπει να μεγιστοποιούν την καθαρή κοινωνική ωφέλεια. (Δράκου, 1998)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1 Κοινωνική ασφάλιση

Ο όρος κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα άρχισε να χρησιμοποιείται συχνότερα μετά τον πόλεμο. Ξεκίνησε η μεγάλη αύξηση στα έσοδα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης και το ποσοστό τους στο ΑΕΠ το 1948 ήταν στο 2,1% ενώ το 1989 στο 16,8% . Αφού υπήρχε τέτοια αύξηση ποσοστού τους στο ΑΕΠ, επόμενο ήταν οι δαπάνες να αυξάνονταν ακόμα γρηγορότερα. Οι διάφορες αλλαγές στο ρόλο της κοινωνικής ασφάλισης δεν βασίστηκαν μονό στην αύξηση των δαπανών και των εσόδων αλλά στις εξελίξεις που είχαν να κάνουν με τις ποιοτικές μεταβολές οι οποίες επηρεάζουν το στόχο της δημοσιονομικής πολιτικής. Θα εξετάσουμε στο άρθρο αυτό για το σύστημα χρηματοδότησης και κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα, τις ασφαλιστικές εκροές και τις επιπτώσεις που ασκούν στην Ελλάδα, αρκετές από αυτές όντας κρίσιμες για την κοινωνική πολιτική στο επίπεδο των τιμών, στην αποταμίευση των μισθών και στην κατανομή του εισοδήματος. Θα αναφερθούμε όμως με μια σύντομη αναφορά στα χαρακτηριστικά του κοινωνικού ασφαλιστικού συστήματος στην Ελλάδα και την εξέλιξη διαχρονικά. (Τατσος,1991)

2.2 Γιατί χρειαζόμαστε την κοινωνική ασφάλιση

Οι λόγοι που μπορεί να δικαιολογηθεί η ύπαρξη της κοινωνικής ασφάλισης είναι:

- Έλλειψη προνοητικότητας και πατερναλισμός
- Ηθικός κίνδυνος
- Εξοικονόμηση σε έξοδα λήψης αποφάσεων και σε διοικητικά κόστη
- Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ηλικιωμένων
- Αναδιανομή εισοδήματος

2.2.1 Ηθικός κίνδυνος:

Ένας σαφής προβληματισμός που έχουν πολλά άτομα είναι ότι δεν αποταμιεύουν αρκετά για την συνταξιοδότηση τους και θεωρούν ότι σε μια αρκετά απελπιστική κατάσταση η κυβέρνηση θα σταθεί υποχρεωμένη να

βοηθήσει. Μερικά νέα άτομα μπορεί να το κάνουν επίτηδες ή να το θεωρούν υποχρέωση της κυβέρνησης όταν γεράσουν να τους βοηθήσει όποτε με αυτόν τον τρόπο δεν αποταμιεύουν στην διάρκεια του εργατικού τους βίου. Επομένως όταν σπεύσει η κυβέρνηση να τους βοηθήσει τότε μιλάμε για χαμηλό επίπεδο ιδιωτικής αποταμίευσης και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τον ηθικό κίνδυνο. Ένας λόγος που δικαιολογεί η κυβέρνηση την ύπαρξη του υποχρεωτικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι η αντιμετώπιση του αποτελεσματικού χαμηλού επιπέδου αποταμίευσης που προκαλεί ο ηθικός κίνδυνος. (Harvey και Rosen, 2009)

2.2.2 Η έλλειψη προνοητικότητας

Μερικοί υποστηρίζουν ότι οι περισσότεροι άνθρωποι αν αφεθούν μόνοι τους δεν θα συγκεντρώσουν επαρκή κεφάλαια προκειμένου να είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν ένα επαρκές ύψος κατανάλωσης στην περίοδο συνταξιοδότησής τους. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα δεν προνοούν για το μέλλον τους, αλλά με δεδομένες τις προτιμήσεις τους, αποταμιεύουν λιγότερο απ'ότι η κοινωνία θεωρεί επαρκές. Σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τα επιχειρήματα του πατερναλισμού όλα τα άτομα πρέπει να αποταμιεύουν και επομένως η κυβέρνηση πρέπει να παρέχει πρόγραμμα ασφαλιστικής ισοβιότητας έτσι ώστε να είναι επαρκής η πρόβλεψη στα άτομα την περίοδο συνταξιοδότησης τους. Το επιχείρημα αυτό θέτει δυο ερωτήματα : Πρώτον, αν είναι αλήθεια ότι τα άτομα είναι αδύνατον να προσφέρουν στον εαυτό τους το επαρκές επίπεδο ασφάλειας σε περίπτωση που δεν υπήρχε κοινωνική ασφάλιση. Για να το διαπιστώσουμε χρειάζεται να εκτιμήσουμε την συμπεριφορά που θα είχαν τα άτομα αν δεν υπήρχε αυτός ο θεσμός, κάτι που είναι δύσκολο να υλοποιηθεί. Δεύτερον ακόμα και αν αυτό είναι αλήθεια, δεν πρέπει η κυβέρνηση να προχωρήσει στην καθιέρωση του. Εκείνοι που σκέφτονται εντελώς ατομιστικά πρέπει να αφήνουν τα άτομα να αποφασίζουν μόνοι τους αν και αυτό τις περισσότερες φορές οδηγεί σε σφάλματα. (Harvey και Rosen, 2009)

2.2.3 Εξοικονόμηση σε έξοδα λήψης αποφάσεων και σε διοικητικά κόστη

Προκείμενου κάποιος να ομαλοποιήσει την κατανάλωση του πρέπει να πάρει σχετικές αποφάσεις με το πόσο να αποταμιεύει για την περίοδο συνταξιοδότησης του ,και σε ποια περιουσιακά στοιχεία θα επενδύσει τις αποταμιεύσεις του. Όλες οι αποφάσεις αυτές είναι περίπλοκες και χρειάζονται αρκετό χρόνο και προσπάθεια. Αν αυτοί που λαμβάνουν τις κυβερνητικές αποφάσεις θα μπορούσαν να επιλέγουν το ιδανικό πρόγραμμα για τον καθένα ,τότε τα άτομα δεν θα σπαταλούσαν πόρους για να παίρνουν αποφάσεις μέσω επαγγελματικής βοήθειας. Δεν υπάρχει όμως κανένας να πιστέψει ότι η κυβέρνηση μπορεί να επιλέξει το κατάλληλο είδος πολιτικής για τον καθένα. Σε τελευταία ανάλυση το κάθε άτομο

πρέπει να επιλέξει ό,τι θεωρεί καλύτερο για τον εκείνον. Σύμφωνα με την εξοικονόμηση σε έξοδα λήψης αποφάσεων σε διοικητικά κόστη οι πολίτες είναι σχεδόν ακατόρθωτο να αποταμιεύουν σωστά όλα τα χρόνια του εργατικού τους βίου. (Harvey και Rosen, 2009)

2.2.4 Βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των ηλικιωμένων

Μια από τις βασικές επιδιώξεις του κοινωνικού συστήματος είναι η προστασία των ηλικιωμένων. Το σύστημα συντάξεων στην Ελλάδα που έχει δημιουργηθεί σταδιακά μετά την δεκαετία του πενήντα θεωρείται ότι συνέβαλλε στον περιορισμό της φτώχειας ανάμεσα στους ηλικιωμένους. Η Ελλάδα καλύπτει συνολικά ένα μεγάλο ιστό κοινωνικής ασφάλισης και συνολικά εκπλήρωσε σε μεγάλο βαθμό το ρόλο της καλύπτοντας ουσιαστικά τους ηλικιωμένους αλλά ακόμα και αυτούς με ανεπαρκές ιστορικό εισόδημα καταβολής φόρων. Οι κοινωνικές μεταβιβάσεις μειώνουν το κίνδυνο φτώχειας στην τρίτη ηλικία, ο οποίος δείχνει να αυξάνεται σε αυτήν την κατηγορία του πληθυσμού. Επίσης το ποσοστό των ηλικιωμένων που μένουν σε οίκους ευγηρίας, σε νοσοκομεία και σε άλλους συλλογικές συμβάσεις είναι πολύ μικρότερο σε σχέση με οποιαδήποτε άλλη χώρα της ευρωπαϊκής ένωσης. Αυτό γίνεται διότι στην Ελλάδα υπάρχει μεγάλη ανεργία και σε αρκετές οικογένειες ο βασικός μισθός είναι η σύνταξη κάποιου ηλικιωμένου. (Harvey και Rosen, 2009)

2.2.5 Αναδιανομή εισοδήματος

Σύμφωνα με τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης τα άτομα με υψηλές διαβίου αποδοχές συνήθως λαμβάνουν αναλογικά χαμηλότερες απόδοσης σε σχέση με τις εισφορές που έχουν πληρώσει, σε σύγκριση με εκείνους που έχουν χαμηλότερες αποδοχές στην διάρκεια εργατικού βίου. Επομένως τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης αναδιανέμουν εισόδημα, πράγμα που δεν ισχύει στις ιδιωτικές ασφαλίσσεις. Αυτό βοηθά να καταλάβουμε γιατί η κοινωνική ασφάλιση είναι υποχρεωτική. Διαφορετικά τα άτομα που είναι ζημιωμένα θα αποχωρούσαν και θα διάλεγαν ιδιωτική ασφάλιση. (Harvey και Rosen, 2009)

2.3 Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης

Η πρώτη προσπάθεια έγινε το 1836 από το Ναυτικό απομαχικό ταμείο και άρχισε να λειτουργεί το 1861. Ακολούθησε και η δημιουργία μερικών ακόμα αναλόγων φορέων όπως οι σιδηρόδρομοι και η μεταλλωρύχοι κ.α. Το 1861 το κράτος ανάλαβε την ασφάλιση των δημόσιων υπάλληλων και έτσι δημιουργήθηκαν και άλλοι φορείς ασφαλισμένων όπως οι γεωργοί, οι δικηγόροι, οι μηχανικοί, οι βιοτέχνες και οι έμποροι. (Γεωργακόπουλος, 2012)

Το 1935 καθιερώθηκε υποχρεωτική ασφάλιση για κάθε μισθωτό στο ίδρυμα κοινωνικών ασφαλίσεων (ΙΚΑ). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το γενικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης των μισθωτών. Η λειτουργία του ΙΚΑ άρχισε την 1/1/1937 αλλά η χορήγηση παροχών ρυθμίστηκε το 1951 με τον Νομό 1846/51 ο οποίος σύνθετει το θεσμικό πλαίσιο με τον φορέα. Η επέκταση της προστασίας του πληθυσμού εξασφαλίστηκε το 1961 με την ίδρυση του οργανισμού Γεωργικών ασφαλίσεων (ΟΓΑ) ο οποίος κάλυψε σχεδόν όλο το σύνολο του αγροτικού πληθυσμού. Το 1979 ιδρύθηκε το ταμείο επικουρικής ασφάλισης μισθών (TEAM) το οποίο παρέχει ιδιωτική ασφάλιση στον ιδιωτικό τομέα. (Harvey και Rosen, 2009)

Μέχρι το 1999 λειτουργούσαν 12 ταμεία αγωγής δημοσίων υπάλληλων στα οποία ασφαλιζόνταν για επικουρική σύνταξη η δημόσιοι υπάλληλοι των διαφόρων υπουργείων, το ταμείο Ασφάλισης δημοτικών και κοινοτικών υπάλληλων στο οποίο ασφαλιζόνταν οι περισσότεροι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το ταμείο Ασφάλισης προσωπικού οργανισμού κοινωνικής ασφάλισης στο οποίο περιλαμβάνονται οι υπάλληλοι των οργανισμών Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών ασφαλίσεων, τα ταμεία πρόνοιας δημοσίων υπάλληλων στην ασφάλιση του οποίου υπάγονται υποχρεωτικά οι δημόσιοι πολιτικοί υπάλληλοι που συνταξιοδοτούνται από το δημόσιο και το μετοχικό ταμείο πολιτικών υπάλληλων που καλύπτει όλους τους τακτικούς δημοσίου υπαλλήλους. (Γεωργακόπουλος, 2012)

Το 1999 αποφασίστηκε η ενοποίηση των δώδεκα ταμείων αγωγής προκειμένου να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη διοικητική οικονομία και ευεξία και αποτελεσματικότητα στο σύστημα επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπάλληλων. Έτσι έγινε ένας νέος φορέας με την επωνυμία Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης των σημασιών υπαλλήλων (TEADY) που εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Το 2002 λειτουργούν πέντε φορείς κύριας ασφάλισης ελευθέρων επαγγελματιών και τρεις φορείς κύριας ασφάλισης ανεξάρτητων επαγγελματιών. Ο κύριος φορέας ασφάλισης των ελεύθερων επαγγελματιών είναι ο οργανισμός ασφάλισης ελεύθερων επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) που καλύπτει τα πρόσωπα που ασκούν το εμπόριο, του επαγγελματιοβιοτέχνη, του αυτοκινητιστή και του ξενοδόχου. Στον ΟΑΕΕ έχουν συγχωρευτεί τρία νομικά πρόσωπα που το κάλυπταν πριν από την ίδρυση της συγκεκριμένης κατηγορίας ελεύθερων επαγγελματιών: το Ταμείο ασφάλισης εμπόρων (ΤΑΕ), το ταμείο επαγγελματιών και βιοτεχνών (ΤΕΒΕ) και το ταμείο Συντάξεων Αυτοκινητιστών (ΤΣΑ). Από την οργανωτική άποψη ο ΟΑΕΕ περιλαμβάνει δυο κλάδους τον κλάδο της σύνταξης και τον κλάδο της υγείας. Εξασφαλίζει την ασφαλιστική κάλυψη των ελεύθερων επαγγελματιών σε περίπτωση θανάτου, γήρατος, ατυχήματος, ασθένειας, μητρότητας. (Γεωργακόπουλος, 2012)

Το έτος 2008 πραγματοποιήθηκε μια νέα μεταρρύθμιση του Συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης με τον Νομό. 3655/2008. Επιχειρείται μια βαθιά τομή στο ασφαλιστικό σύστημα αφού τα ασφαλιστικά ταμεία ενώνονται σε δεκατρείς (13) φορείς, πέντε (5) κύριας ασφάλισης, έξι (6) επικουρικά και δυο φορείς πρόνοιας. Τα ταμεία κύριας ασφάλισης είναι: (1) ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, (2) ΟΑΕΕ, (3) ΟΓΑ, (4) Ενιαίο ταμείο ανεξάρτητα απασχολουμένων (ΕΤΑΑ) και (5) Ενιαίο ταμείο ασφάλισης προσωπικού στα μέσα

μαζικής ενημέρωσης (ΕΤΑΠ-ΜΜΕ). Τα έξι ταμεία επικουρικής ασφάλισης είναι τα εξής: (1) Ενιαίο Ταμείο επικουρικής ασφάλισης μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), (2) Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), (2) Ταμείο επικουρικής ασφάλισης ιδιωτικού τομέα (ΤΕΑΙΤ), (3) Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ), (4) Ταμείο επικουρικής ασφάλισης δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ), (5) Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ), (5) Ταμείο επικουρικής ασφάλισης και πρόνοιας απασχολουμένων στα σώματα ασφαλείας (ΤΕΑΠΑΣΑ), (6)Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ). Οι δυο φορείς πρόνοιας είναι : (1) Το Ταμείο Πρόνοιας Ιδιωτικού Τομέα (ΤΑΠΙΤ) και (2) το Ταμείο πρόνοιας δημοσίων υπαλλήλων (ΤΠΔΥ). (Γεωργακόπουλος, 2012)

Μια από τις οργανωτικές ρυθμίσεις του Νομού. 3655/2008 είναι η σύσταση του ασφαλιστικού κεφαλαίου αλληλεγγύης Γενεών (ΑΚΑΓΕ). Οι πόροι του (ΑΚΑΓΕ) ορίζονται με ποσοστό 10% ένα τα ετησία έσοδα των κρατικοποιήσεων του δημοσίου σε 4% από τα ετησία έσοδα του ΦΠΑ και σε 10% από τα έσοδα από κοινωνικούς πόρους των ασφαλιστικών οργανισμών και τις αποδόσεις των κεφαλαίων. Επιτυγχάνεται με το όρο αυτό η δημιουργία αποθεματικού για την χρηματοδότηση των κλαδών σύνταξης των φορέων κοινωνικής ασφάλισης μετά την 1/1/2019. Τέλος με τον Νόμο.3918/2011 ο οργανισμός περίθαλψης ασφαλισμένων του δημοσίου (ΟΠΑΔ) που έχει συσταθεί ως νομικό πρόσωπο του δημοσίου δικαίου το 1999, και μετατράπηκε σε ασφαλιστικό ταμείο με κλάδο ασθενείας και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εργασίας και κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης θεσπίζεται ο Εθνικός Οργανισμός Παροχών Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) στον οποίο εντάσσεται ο ΟΠΑΔ μαζί με το ΙΚΑ τοβ ΟΑΕΕ και τον ΟΓΑ (Γεωργακόπουλος, 2012)

2.4 Τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ασφάλισης

Τα κυρία χαρακτηριστικά της κοινωνικής ασφάλισης είναι:

2.4.1 Χρηματοδότηση του προγράμματος.

Η χρηματοδότηση ενός προγράμματος κοινωνικής ασφάλισης γίνεται με το ειδικό φορέα (εισφορά), ο οποίος καλύπτει φόρους μισθωτών υπηρεσιών . Κάθε εργαζόμενος είναι υποχρεωμένος να πληρώνει ένα μέρος του μισθού του για αυτό τον σκοπό ενώ παράλληλα και ο εργοδότης συμμετέχει στην χρηματοδότηση του προγράμματος. (Γεωργακόπουλος και Πατσουράτης, 1997)

2.4.2 Τρόπος πληρωμής των παροχών

Στην περίπτωση π.χ. ενός συνταξιοδοτικού προγράμματος ο ασφαλιστικός οργανισμός αρχίζει τις παροχές στον ασφαλισμένο, η πληρωμές αυτές συνεχίζονται μέχρι το θάνατο του ασφαλισμένου και κάτω από ορισμένες

προϋποθέσεις συνεχίζονται για προστατευόμενα μέλη του ασφαλισμένου μετά τον θάνατο του. (Γεωργακόπουλος και Πατσουράπης, 1997)

2.4.3 Σχέση μεταξύ εισφορών ασφαλισμένου και παροχών του ασφαλιστικού οργανισμού.

Δεν υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ των εισφορών και του ασφαλιστικού οργανισμού και αυτό συμβαίνει για δυο λόγους. Πρώτον διότι όλοι οι ασφαλισμένοι ανεξάρτητα από το ποσό εισφοράς, τους δικαιούται τουλάχιστον ένα ποσό ως παροχή. Δεύτερον για λόγους αναδιανεμητικούς το ποσοστό των παροχών ως προς τις εισφορές των εργαζομένων είναι αντίστροφα ανάλογο προς το εισόδημα των ασφαλισμένων. (Γεωργακόπουλος και Πατσουράπης, 1997)

2.4.4 Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της κοινωνικής ασφάλισης.

Σε αντίθεση με τα ιδιωτικά πρόγραμμα η συμμετοχή εργαζομένων σε πρόγραμμα κοινωνικής ασφάλισης είναι υποχρεωτική για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο. (Γεωργακόπουλος και Βασιλείου),

2.4.5 Σκοπός των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης.

Τα προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης έχουν ως κριτήριο να εξασφαλίσουν ένα ελάχιστο ποσό στους ασφαλισμένους σε σχέση με τα ιδιωτικά ασφαλιστικά προγράμματα τα οποία μπορεί να εξασφαλίζουν περισσότερα ποσά που εξαρτώνται από την επιθυμία του ασφαλισμένου και την ικανότητα να πληρώσουν ανάλογο ασφάλιστρο. (Γεωργακόπουλος και Πατσουράπης, 1997)

2.5 Το σύστημα χρηματοδότησης Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης

Με βάση το σύστημα χρηματοδότησης οι φορείς κοινωνικής ασφάλισης μπορούν να χωρισθούν σε δυο μεγάλες κατηγορίες. Στο δημόσιο και στους ατελείς οργανισμούς. Στην ασφάλιση του δημοσίου υπάγονται οι δημόσιοι υπάλληλοι (πολιτικοί και στρατιωτικοί) και οι πολίτες που έμειναν ανάπηροι μετά τον πόλεμο. Στους ατελείς ασφαλιστικούς οργανισμούς υπάγονται όλοι οι υπόλοιποι. Η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης που παρέχει το δημόσιο γίνεται έσοδα κρατικού προϋπολογισμού ενώ οι φορολογούμενοι δεν υποβάλλονται σε καθένα είδος εισφοράς. Η χρηματοδότηση των αυτοτελών οργανισμών γίνεται κυρίως με εισφορές εργοδοτών και ασφαλισμένων με κοινωνικές εισφορές και κρατικές επιχορηγήσεις. Η σημασία των επιμέρους

πηγών εσόδων στα συνολικά έσοδα των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης φαίνεται στον πίνακα 1 (Τατσος,1991).

Πίνακας 1: Έσοδα οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (% στο σύνολο)

ΠΗΓΕΣ	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1989
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗ	44,8	44,5	41,1	35	33,3	36,8	39,9	36,6	28,5
ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΩΝ	32,8	36,9	41,6	35,6	37	35	36,6	37,6	32,8
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΙΣΦΟΡΑ	15,4	12,6	10,9	20,9	15,7	14,6	10,9	11,7	8
ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ	2	0,1	0,1	3	6,5	4,5	1,7	4,4	23,4
ΆΛΛΑ ΕΣΟΔΑ	5	5,9	6,3	5,6	7,5	7,1	7,9	9,7	7,3

Πηγή : Τατσος,1991.

Παρατηρείται ότι η σημαντικότερη πηγή εσόδων είναι οι εισφορές, αν και η σημασία τους μειώθηκε αισθητά τα τελευταία χρονιά ενώ αυξήθηκε αντίστοιχα η σημασία των κρατικών επιχειρήσεων λόγω των μεγάλων ελλειμμάτων που εμφάνισαν τα ασφαλιστικά ταμεία της αδυναμίας τους που λειτουργούν χωρίς κρατική οικονομική ενίσχυση. (Τατσος,1991)

2.6 Το δημοσιονομικό πρόβλημα της κοινωνικής ασφάλισης και η επιπτώσεις από την οικονομική κρίση.

Σε όλες τις χώρες έχει αναπτυχθεί ένας έντονος προβληματισμός που αφορά το μέλλον της κοινωνικής ασφάλισης. Ο λόγος είναι ότι πληθαίνουν τα προβλήματα όσον αφορά την λειτουργική ανάπτυξη της. Σήμερα τα προβλήματα των συνθηκών λειτουργίας της κοινωνικής ασφάλισης είναι εντονότερο από κάθε άλλη φορά. Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης έχει περάσει στην φάση ωρίμανσης ενώ ένα σημαντικό πρόβλημα είναι η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού και βέβαια οικονομικοί παράγοντες όπως ανεργία μακράς διάρκειας, καταστάσεις που διευρύνουν τις δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης σε βάρος εσόδων. Η «έκρηξη» κόστους των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης οφείλεται σε δυο κύριες αιτίες. Την αύξηση των δαπανών στην υγεία και στην αύξηση δαπανών για τις συντάξεις γήρατος , αναπηρία η θανάτου εξαιτίας τις ασφαλιστικής ωρίμανσης. (Πετρούλας et al. , 1993)

Μια άλλη αιτία είναι η οικονομική κρίση η οποία δεν μειώνει μόνο τα έξοδα της κοινωνικής ασφάλισης αλλά πλήττει και την πλευρά των δημοσίων δαπανών επιβραδύνοντας σημαντικά το επίπεδο της. Όταν ο αριθμός ανέργων αυξάνεται τα επιδόματα ανεργίας αλλά και γενικότερα τα προγράμματα στήριξης του ασφαλιστικού και συνταξιοδοτικού πληθυσμού ενεργοποιούνται περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περίοδο. Έτσι, έχει σαν αποτέλεσμα να αυξηθούν οι δημόσιες δαπάνες και η οικονομική κρίση επιδρά και στις δυο βασικές οικονομίες. (Πετρούλας et al. , 1993)

Στον παρακάτω Πίνακα αποτυπώνεται η μηνιαία εισροή νέων συνταξιούχων και η δαπάνη για την καταβολή των αναδρομικών και του ποσού των συντάξεων ανά ταμείο κύριας και επικουρικής ασφάλισης. Σύμφωνα με τα στοιχεία το συνολικό ποσό των καταβαλλόμενων αναδρομικών στους νέους συνταξιούχους ανήλθε σε 47.856.591,63€ και το συνολικό ποσό συντάξεων σε 6.721.554,22€ για την πληρωμή 13.791 συντάξεων. Παρατηρείται, ότι μεγαλύτερος αριθμός νέων κύριων συντάξεων εντοπίζεται στο ΙΚΑ σε ποσοστό που αγγίζει περίπου το 49%. Αναλυτικά στοιχεία ανά ταμείο και κατηγορία σύνταξης παρουσιάζονται στον Πίνακα 2 που ακολουθεί. (Υπουργείο εργασίας, 2015)

Πίνακας 2 : Μηνιαία εισροή νέων συνταξιούχων

Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Συντομογραφία)	Πλήθος Νέων Συνταξιούχων					Συνολικό Ποσό Καταβαλλόμενων Αναδρομικών(€)	Συνολικό Ποσό Καταβαλλόμενων Συντάξεων (€)
	Γήρατος	Θανάτου	Αναπηρίας	Χωρίς Ένδειξη	Σύνολο		
A. Κύρια Σύνταξη							
ΙΚΑ	2.373	1.389	469	0	4.231	14.874.127,63	2.498.033,22
Ταμεία Συγχωνευθέντα στο ΙΚΑ	503	141	24	7	675	4.114.515,77	705.246,54
ΔΗΜΟΣΙΟ	1.328	492	59	0	1.879	3.815.675,14	1.585.849,60
ΟΑΕΕ	326	480	76	0	882	6.049.243,76	541.644,22
ΟΓΑ	166	36	242	0	444	2.087.360,10	129.178,08
ΕΤΑΑ(ΤΣΜΕΔΕ,ΤΣΑΥ,ΤΑΝ)	206	103	19	0	328	3.013.264,90	277.919,27
NAT	70	114	7	0	191	475.124,30	135.887,22
ΕΤΑΠ-ΜΜΕ	26	6	2	0	34	188.989,25	32.635,15
ΣΥΝΟΛΟ	4.998	2.761	898	7	8.664	34.618.300,85	5.906.393,30
B. Επικουρική Σύνταξη							
ΕΤΕΑ	2.616	1.264	322	0	4.202	12.142.669,44	705.472,82
ΟΑΕΕ	7	2	1	0	10	31.467,08	2.307,02
ΕΤΑΑ(ΤΕΑΔ)	42	32	4	0	78	186.486,71	16.652,05
ΕΤΑΠ-ΜΜΕ	9			0	9	48.768,88	2.328,66
NAT-ΚΕΑΝ	100	101	4	0	205	264.834,52	48.118,78
Λοιπά(ΜΤΣ,ΜΤΑ, ΤΕΑΠΑΣΑ,ΕΚΟΕΜΝ)	233	389	1	0	623	564.064,15	40.281,59
ΣΥΝΟΛΟ	3.007	1.788	332	0	5.127	13.238.290,78	815.160,92
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	8.005	4.549	1.230	7	13.791	47.856.591,63	6.721.554,22

Πηγή :Υπουργείο εργασίας, 2015

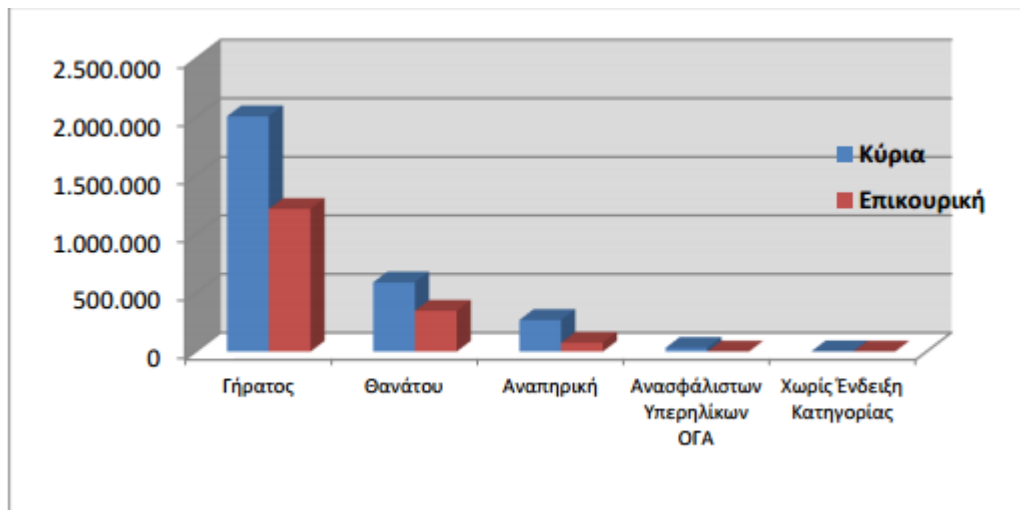
Το Μάρτιο του 2015 πληρώθηκαν συνολικά 4.541.966 συντάξεις, από τις οποίες οι 2.902.477 ήταν κύριες και 1.639.489 επικουρικές. Το συνολικό ποσό που κατέβαλλαν τα ταμεία ανήλθε σε 2.346.571.801,10€. Αναλυτικά στοιχεία ανά κατηγορία σύνταξης αποτυπώνονται στον πίνακα 3 που ακολουθεί. (Υπουργείο εργασίας, 2015)

Πίνακας 3: Σύνολο συντάξεων Μαρτίου 2015

Κατηγορία Σύνταξης	Πλήθος	Μηνιαίο Ποσό
A. Κύρια	2.902.477	2.070.054.521,60
Γήρατος	2.008.389	1.575.599.912,54
Θανάτου	590.526	326.591.737,86
Αναπηρική	268.963	154.054.344,37
Ανασφάλιστων Υπερηλικών ΟΓΑ	31.248	11.229.135,37
Χωρίς Ένδειξη Κατηγορίας	3.351	2.579.391,46
B. Επικουρική	1.639.489	276.517.279,50
Γήρατος	1.217.112	226.710.935,05
Θανάτου	347.787	38.676.052,94
Αναπηρική	74.590	11.130.291,51
Χωρίς Ένδειξη Κατηγορίας	0	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	4.541.966	2.346.571.801,10

Πηγή : Υπουργείο εργασίας, 2015

Διάγραμμα 1: Σύνολο συντάξεων Μαρτίου 2015

Πηγή : Υπουργείο εργασίας, 2015

2.7 Διεθνείς Μηχανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης

Στο τελευταίο κεφάλαιο θα αναφερθούν οι διεθνείς μηχανισμοί κοινωνικής ασφάλισης. Οι ιδιομορφίες των κοινωνικών δικαιωμάτων καθιστούν διστακτικά τα επιμέρους εθνικά κράτη όσον αφορά της διεθνής συνθήκες που κατοχυρώνουν τα κοινωνικά δικαιώματα, που υπάγονται στο φιλελεύθερο κράτος προνοίας όπως για παράδειγμα οι Η.Π.Α και η Μ. Βρετανία.. Τα διεθνή κείμενα για την προστασία του κοινωνικών δικαιών μπορούν να ταξινομηθούν με γνώμονα τρία βασικά κριτήρια: πρώτον το κριτήριο το πλαίσιο σύναψης τους , δεύτερον με κριτήριο το νομικό περιεχόμενο και τρίτον με κριτήριο τους σκοπούς τους. (Κοντιάδης, 2004)

Το πρώτο κριτήριο αναφέρεται στο πλαίσιο σύναψης τους. Τα διεθνή κείμενα διακρίνονται σε διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις οι δε πολυμερείς ταξινομούνται περαιτέρω σε συμβάσεις οικουμενικού, περιφερειακού ή τοπικού επιπέδου. Όσον αφορά τις διμερείς διεθνείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλισης η συνολική απαρίθμηση τους που είναι ασφαλώς δυσχερής. Ως σημαντικότερες από αυτές θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν οι διμερείς συμβάσεις στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης που αποσκοπούν στην πλήρη διασφάλιση των κοινωοασφαλιστικών δικαιωμάτων των μεταναστών και των επαναπατριζόμενων. (Κοντιάδης, 2004)

Οι εξής συμβάσεις διέπονται από τις εξής αρχές :

- Πρώτον την αρχή της ίσης μεταχείρισης των εργαζομένων των συμβαλλομένων κρατών ως προς την κοινωοασφαλιστική μεταχείριση
- Δεύτερον την αρχή της διατήρησης των ασφαλιστικών δικαιωμάτων για αυτοτελείς απασχόληση σε περίπτωση αλλαγής κατοικίας.
- Τρίτον την αρχή του συνυπολογισμού των περιόδων ασφάλισης που διανύθηκαν στην ασφάλιση και τον δυο συμβαλλόμενων κρατών τόσο για τη θεμελίωση του δικαιώματος όσο και για τον υπολογισμό των παροχών
- Τέταρτον την αρχή του αναλογικού επιμερισμού παροχών δηλαδή την επιβάρυνση που έχει κάθε κράτος αναλόγως με το χρόνο ασφάλισης που έχει πραγματοποιηθεί σε αυτό
- Πέμπτον την ελεύθερη μεταφορά παροχών στο κράτος κατοικίας του δικαιούχου. Πέραν των κλασικών διμερών για τους ασφαλισμένους έχουν επίσης υπογραφεί ποικιλίες διμερείς συμβάσεις με ειδική ρύθμιση επιμέρους κοινωοασφαλιστικών ζητημάτων ή θέματα που άπτονται άλλων πεδίων κοινωνικής προστασίας όπως ιδίως η υγειονομική περίθαλψη. (Κοντιάδης, 2004)
- Όσο άφορα της πολυμερείς διεθνής σύμβασης οι σημαντικότεροι διεθνείς οργανισμοί που σχεδίασαν και επεξεργαστήκαν τα διεθνή νομικά κείμενα στο πεδίο κοινωνικής προστασίας είναι οι διεθνείς οργανισμοί εργασίας ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και το συμβούλιο της Ευρώπης. Το δεύτερο κριτήριο είναι το νομικό τους περιεχόμενο τα διεθνή κείμενα που καταχωρούνται ως κοινωνικά δικαιώματα και διακρίνονται σε κείμενα αρχών και κείμενα ουσίας. Τα κείμενα αρχών θέτουν το γενικό πλαίσιο ανάγνωσης των κοινωνικών δικαιωμάτων και λειτουργίας των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης ενώ τα κείμενα ουσίας είναι πιο λεπτομερειακά αναπτύσσουν το περιεχόμενο σε όρους άσκησης των κοινωνικών δικαιωμάτων και προσδιορίζουν την πρακτική σημασία. Ειδικότερα τα κείμενα αρχών θέτουν δεσμεύσεις ιδίως υπό την μορφή στόχων για την υιοθέτηση κανόνων και πολιτικών κοινωνικής προστασίας χωρίς να προσδιορίζουν τα μέσα που θα επιλέξει κάθε συμβαλλόμενο κράτος.

Αντίθετα τα κείμενα ουσίας εισέρχονται στον τρόπο με το ποιο πρέπει να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τα συμβαλλόμενα κράτη.
(Κοντιάδης, 2004)

Στο τρίτο κριτήριο θα μιλήσουμε για τους σκοπούς και για τα διεθνή κείμενα ουσίας που ταξινομούνται σε δυο κατηγορίες το πρώτο αναφέρεται σε κείμενα με σκοπό τον συντονισμό και δεύτερο με σκοπό την εναρμόνιση των απόμερων συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας. Τα κείμενα συντονισμού αποσκοπούν στη διαρρύθμιση νομικών και διοικητικών δεσμών μεταξύ των εθνικών συστημάτων ασφάλειας προκειμένου να εξυπηρετηθεί η προστασία των διακινούμενων εργαζομένων και μεταναστών χωρίς να επέλθουν τροποποιήσεις στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε εθνικού συστήματος. Αντίθετα τα κείμενα ενάρμοσης επιδιώκουν να συμβάλουν στην ενοποίηση επιμέρους πτυχών κοινωνικής προστασίας επιφέρονται τροποποιήσεις στα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας των συμβαλλόμενων κρατών.
(Κοντιάδης, 2004)

Τα διεθνή κείμενα που κατοχυρώνουν κοινωνικά δικαιώματα επιτελούν συγκεκριμένες λειτουργίες στο επίπεδο εσωτερικής έννομης τάξης. Κατ' αρχάς ενισχύουν τα συστήματα κοινωνικής ασφάλειας και κατά κύριο λόγο διευρύνοντας το πεδίο εφαρμογής εθνικών διατάξεων. Επίσης συμβάλουν ερμηνευτικά στην εφαρμογή και την εξειδίκευση της κοινωνικής νομοθεσίας καθοδηγώντας το έργο του δικαστή και της διοίκησης. Έξαλλου δεσμεύουν το κοινό νομοθέτη καθοδηγώντας για την θέσπιση νέων ρυθμίσεων η κατοχυρώνοντας ένα ελάχιστο επίπεδο κοινωνικής προστασίας. Τέλος συμβάλουν στην εναρμόνιση της κοινωνικής νομοθεσίας των συμβαλλόμενων κρατών και ενισχύουν την διεθνής κοινωνική αλληλεγγύη. Συνοπτικά η βασική νομική λειτουργία των διεθνών κειμένων συνίσταται στην θέσπιση κανόνων, τεχνικών διαδικασιών είτε για να τεθούν ελάχιστες προσδοκίες κοινωνικής προστασίας στα εθνικά συστήματα των συμβαλλομένων κρατών είτε για να συντονιστούν τα επιμέρους συστήματα κοινωνικής ασφάλειας για την ενόψει μετακίνηση πολιτών σε αλλά κράτη. (Κοντιάδης, 2004)

Η εφαρμογή των υπερεθνικών μηχανισμών κοινωνικής ασφάλισης από την Ελλάδα αποδεικνύει την προσαρμογή του εθνικού συστήματος στις διεθνείς τάσεις και εξελίξεις. Η διακίνηση μεγάλου αριθμού ατόμων από και προς την Ελληνική επικράτεια επιβάλλει τη ρύθμιση των κοινωνικοασφαλιστικών τους δικαιωμάτων και σχέσεων υπό το πρίσμα ευρύτερων κανόνων υπερεθνικής εφαρμογής. Οι κανόνες αυτοί προβλέπονται είτε σε διμερείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλισης είτε σε πολυμερείς συμβάσεις διεθνών οργανισμών.

α) Η Ελλάδα έχει υπογράψει ένα πλήθος διμερών συμβάσεων με ευρωπαϊκά και άλλα κράτη. Το περιεχόμενο των συμβάσεων εξασφαλίζει ισότητα μεταχείρισης σε υπηκόους των συμβαλλομένων μερών που μετακινούνται προς και από αυτά.

β) Η Ελλάδα έχει επικυρώσει τις πλέον αντιπροσωπευτικές πολυμερείς συμβάσεις σε επίπεδο Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, Συμβουλίου της Ευρώπης και Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας. Το περιεχόμενο των συμβάσεων αυτών προωθεί ουσιαστικά το συντονισμό των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης σε σχέση με την κάλυψη τυποποιημένων ασφαλιστικών κινδύνων. Μετά την επικύρωσή τους από τη Βουλή και την έναρξη ισχύος τους, οι συμβάσεις αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της έννομης τάξης και υπερισχύουν σε περίπτωση σύγκρουσής τους με ρυθμίσεις της εθνικής νομοθεσίας. (Σπυρόπουλος, 2002)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.1 Εισαγωγή

Για την διεξαγωγή συμπερασμάτων από την ανάλυση της σχέσης των δημοσίων δαπανών και της κοινωνικής ασφάλισης, διεξήχθη έρευνα της οποίας την μεθοδολογία και τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στη συνέχεια.

3.2 Μεθοδολογία

Το παρακάτω ερωτηματολόγιο, το οποίο δημιουργήθηκε χρησιμοποιώντας την online εφαρμογή Google Docs, έχει ως σκοπό να αναδείξει την γενική εικόνα των τμημάτων των φορέων της κοινωνικής ασφάλισης της χώρας μας, μέσα από τις απόψεις πολιτών του νομού Αττικής, ανεξαρτήτου φύλλου, επαγγέλματος και οικογενειακής κατάστασης, ηλικίας 20 έως 55 ετών. Το δείγμα ερωτηθέντων αποτελούταν από 44 άτομα, που καλούνταν να απαντήσουν σε 7 ερωτήσεις, 6 από τις οποίες ήταν υποχρεωτικές και 1 από αυτές προαιρετική.

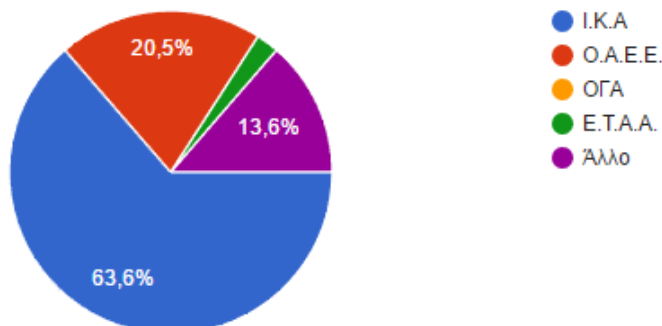
Το ερωτηματολόγιο: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc3-92SOteS3un-Z3akIu8TB6dSyyNFVdgg_L3dJ6UGW0eHCO/viewform?usp=sf_link

3.3 Αποτελέσματα

Ερώτηση 1

Σε ποιόν φορέα κοινωνικής ασφάλισης ανήκετε?

44 απαντήσεις

Όπως φαίνεται και στην εικόνα, η πρώτη ερώτηση αφορούσε τον φορέα στον οποίο ανήκε ο καθένας από τους ερωτηθέντες. Περισσότεροι από τους μισούς, δηλαδή τα 28 από τα 44 άτομα δείχνουν να ανήκουν στο Ι.Κ.Α. . Πράγματι, αντλώντας πληροφορίες από την επίσημη ιστοσελίδα Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ για το ποιά άτομα υπάγονται στην ασφάλιση ΙΚΑ-ΕΤΑΜ θα δικαιολογηθεί το ποσοστό αυτό. Τα άτομα των παρακάτω επαγγελμάτων-ιδιοτήτων είναι εκείνα που υπάγονται στην ασφάλιση ΙΚΑ-ΕΤΑΜ:

- Οι παρέχοντες εξαρτημένη εργασία
- Αυτοτελώς απασχολούμενοι (ειδικές περιπτώσεις)
- Ασκούμενοι μαθητές-σπουδαστές-φοιτητές
- Συνδικαλιστές
- Μαθητευόμενοι
- Συνταξιούχοι
- Εμπειρογνώμονες καπνού
- Ρητινοσυλλέκτες
- Δασεργάτες
- Καθαρίστριες Δημοσίου
- ΝΠΔΔ Απασχολούμενοι με οποιαδήποτε σχέση (σύμβαση έργου – ειδικές περιπτώσεις)
- οικιακοί βοηθοί
- Οι απασχολούμενοι στη ΔΕΗ (ασφαλισμένοι του τ. Ταμείου ΟΑΠ-ΔΕΗ)
- Οι απασχολούμενοι στον ΟΤΕ
- στα ΕΛΤΑ και στον ΟΣΕ (ασφαλισμένοι του τ. Ταμείου ΤΑΠ-ΟΤΕ)

- Οι απασχολούμενοι στις Τράπεζες (πλην της Τράπεζας της Ελλάδος) και στην ασφαλιστική εταιρεία «Εθνική Ασφαλιστική»
- Οι απασχολούμενοι στον ΗΣΑΠ (ασφαλισμένοι του τ. Ταμείου ΤΣΠ-ΗΣΑΠ)
Οι ξενοδοχοϋπάλληλοι (για τον κλάδο Ασθένειας υπήχθησαν από 1/8/2008)
- Οι δημόσιοι υπάλληλοι (τακτικοί, μετακλητοί, λειτουργοί & στρατιωτικοί, υπάλληλοι ΝΠΔΔ, ΟΤΑ, ιερείς) που προσλαμβάνονται για πρώτη φορά από 1/1/2011
- και οι ναυτικοί από 1/1/2013 (ασφαλισμένοι του ΝΑΤ) ¹

Από τα 44 ερωτηθέντα άτομα, τα 9 απάντησαν πως υπάγονται σε ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε, (πρώην Τ.Ε.Β.Ε.). Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα του Ο.Α.Ε.Ε. , τα άτομα που υποχρεούνται να υπαχθούν σε αυτόν το φορέα είναι τα εξής:

- Οι επαγγελματίες και βιοτέχνες που διατηρούν επαγγελματική και βιοτεχνική στέγη. Ως στέγη νοείται και η οικία ή οποιοδήποτε μέρος όπου ασκείται επάγγελμα ή βιοτεχνία
- Τα ασκούντα εμπορία πρόσωπα τα οποία υπάγονται σε Εμπορικό ή Βιομηχανικό, Επαγγελματικό ή Βιοτεχνικό Επιμελητήριο.
- Οι Χρηματιστές, Μεσίτες, Πιστοποιημένοι Διαπραγματευτές Αξιών (πρώην Αντικρυστές) και Συνδεδεμένοι Αντιπρόσωποι του Χ.Α.Α., επιχειρηματίες κινηματογράφου και εκτελωνιστές.
- Οι επιχειρηματίες ιδιωτικών κλινικών και θεραπευτηρίων που δεν έχουν την ιδιότητα του γιατρού.
- Οι ξενοδόχοι των οποίων η επιχειρηματική δραστηριότητα άρχισε μετά την 1/3/1999.
- Όλοι οι ασφαλισμένοι του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδόχων που μεταφέρθηκαν και ασφαλίστηκαν στον ΟΑΕΕ από 1/8/08 (άρθρο 8 Ν. 3655/08).
- Οι κατέχοντες άδεια εκπαιδευτή οδηγών αυτοκινήτου, εφόσον διατηρούν σχολή οδηγών αυτοκινήτου ή ΚΕΘΕΥΟ ή συμμετέχουν σε εταιρία με αυτό το αντικείμενο.

α. Οι ιδιοκτήτες αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης (ΔΧ), ανεξαρτήτως ποσοστού κυριότητας και αυτοπρόσωπης ή μη χρήσης και εκμετάλλευσής τους.

β. Από 1.7.2010 οι μισθωτές, χρήστες, εκμεταλλευτές επιβατικών αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης (ΤΑΞΙ), εφόσον προσκομίσουν

---

¹ **Πηγή : <http://www.inegsee.gr/wp-content/uploads/2015/06/pioi-upagontai-sthn-afsalish-ika-etam1.pdf>**

συμβολαιογραφική ή άλλη επίσημη πράξη ή ιδιωτικό συμφωνητικό που έχει κατατεθεί στην αρμόδια Δ.Ο.Υ. στην οποία υπάγεται ο ιδιοκτήτης ή οι ιδιοκτήτες, καθώς και στην αρμόδια Υπηρεσία της Διεύθυνσης Μεταφορών και Επικοινωνιών της Περιφέρειας στην οποία υπάγεται το αυτοκίνητο.

γ. Οι μισθωτές - οδηγοί φορτηγών οχημάτων δημόσιας χρήσης που μισθώνουν τα οχήματά τους (άρθρο 7 του ν. 3446/2006 όπως ισχύει κάθε φορά).

δ. Οι οδηγοί-εκμεταλλευτές φορτηγών οχημάτων δημόσιας χρήσης οι οποίοι εκμεταλλεύονται το όχημα με αντάλλαγμα την καταβολή αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη ή του ιδιοκτήτη προς αυτούς (παρ. 6 του άρθρου 7 του ν. 3446/2006).

- Οι ιδιοκτήτες ή χρήστες και εκμεταλλευτές Τουριστικών λεωφορείων δημόσιας χρήσης, εφόσον κατέχουν άδεια Τουριστικής Επιχείρησης Οδικών Μεταφορών (Τ.Ε.Ο.Μ).
- Το τακτικό προσωπικό του καταργηθέντος Τ.Σ.Α., με συνταξιοδοτικό καθεστώς, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.317/1976 όπως ισχύει.
- Οι κυβερνήτες επαγγελματικών πλοίων αναψυχής (ιστιοφόρων ή μηχανοκίνητων), σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 6 του άρθρου 16 του Ν. 3232/2004, όπως ισχύει και οι εκμεταλλευτές πλοίων αναψυχής.
- α μέλη ή μέτοχοι Οργανισμών, Κοινοπραξιών ή κάθε μορφής Εταιριών (πλην των Ανωνύμων και των ΙΚΕ για τις οποίες ισχύουν άλλες διατάξεις) των οποίων ο σκοπός συνιστά δραστηριότητα, για την οποία τα ασκούντα αυτήν πρόσωπα υπάγονται στην ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε.
- Τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου των Α.Ε. με αντικείμενο επιχειρήσεως επαγγελματική, βιοτεχνική ή εμπορική δραστηριότητα εφόσον αυτά είναι μέτοχοι κατά ποσοστό 3% τουλάχιστον.
- Οι μέτοχοι των Α.Ε. των οποίων ο σκοπός είναι η μεταφορά προσώπων ή πραγμάτων επί κομίστρω με αυτοκίνητο δημόσιας χρήσης, εφόσον είναι κάτοχοι ονομαστικών μετοχών που αντιπροσωπεύουν ποσοστό επί αυτοκινήτων δημόσιας χρήσης μεγαλύτερο του 10%. Επίσης, στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ υπάγονται όσοι κατέχουν ποσοστό ονομαστικών μετοχών μικρότερο ή ίσο του 10%, δεν οδηγούν αυτοπρόσωπα το συνιδιόκτητο αυτοκίνητο της ίδιας ΑΕ και δεν έχουν ασφάλιση από άλλη εργασία ή απασχόληση (παρ. 5 άρθρο 51 Ν. 3996/11).
- Οι διαχειριστές Ιδιωτικών Κεφαλαιουχικών Εταιριών (Ι.Κ.Ε.) που ορίστηκαν με το καταστατικό ή με απόφαση των εταίρων. (παρ. 9 άρθρο 116 Ν. 4072/12)
- Ο μονοπρόσωπος εταίρος Μονοπρόσωπης Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας (Ι.Κ.Ε.) (παρ. 9 άρθρο 116 Ν. 4072/12).
- Τα πρόσωπα που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 25 του Ν.3846/10, όπως ισχύουν κάθε φορά.
- Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 58 Ν. 4144/13:

α) Οι ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων (ατομική επιχείρηση) του Ν. 2160/93 άρθρ.2 παρ. 1 και 2 και του ΠΔ 33/79, όπως ισχύουν και γενικά όλων των κυρίων και μη κυρίων καταλυμάτων, με το ειδικό σήμα λειτουργίας του ΕΟΤ, δυναμικότητας έως πέντε (5) δωμάτια σε όλη την επικράτεια, ασφαλιζονται στον ΟΓΑ. Εάν ασφαλιζονται από άλλη εργασία ή απασχόληση σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο ή λαμβάνουν σύνταξη από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό ή το Δημόσιο παραμένουν στην ασφάλιση του ασφαλιστικού τους φορέα και δεν υπάγονται στην ασφάλιση του ΟΓΑ.

β) Οι ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων (ατομική επιχείρηση) του Ν. 2160/93 άρθρ.2 παρ. 1 και 2 και του ΠΔ 33/79, όπως ισχύουν και γενικά όλων των κυρίων και μη κυρίων καταλυμάτων, με το ειδικό σήμα λειτουργίας του ΕΟΤ, δυναμικότητας από έξι (6) μέχρι και δέκα (10) δωματίων, σε όλη την επικράτεια, που είναι παράλληλα εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, ασφαλιζονται υποχρεωτικά στον ΟΓΑ. Εάν δεν είναι παράλληλα εγγεγραμμένοι στο Μητρώο Αγροτών και Αγροτικών Εκμεταλλεύσεων, ασφαλιζονται υποχρεωτικά στον ΟΑΕΕ στην 1^η ασφαλιστική κατηγορία αυτού, με την υποχρέωση της ανά τριετία μετάβασης σε ανώτερη ασφαλιστική κατηγορία. Εάν ασφαλιζονται από άλλη εργασία ή απασχόληση σε οποιονδήποτε ασφαλιστικό φορέα ή το Δημόσιο ή λαμβάνουν σύνταξη από οποιονδήποτε ασφαλιστικό οργανισμό ή το Δημόσιο παραμένουν στην ασφάλιση του ασφαλιστικού τους φορέα και δεν υπάγονται στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ.

γ) Σε περίπτωση ιδιοκτησίας ή εκμετάλλευσης τουριστικών καταλυμάτων δυναμικότητας έως πέντε (5) δωματίων ή από έξι (6) μέχρι και δέκα (10) δωματίων, σε όλη την Επικράτεια, από εταιρία οποιασδήποτε νομικής μορφής (πλην ΕΠΕ και ΑΕ) υπάγεται κατά περίπτωση στην ασφάλιση του ΟΓΑ (για έως πέντε δωμάτια) ή ΟΑΕΕ (από έξι έως δέκα δωμάτια) ένας εκ των εταίρων και προαιρετικά οι λοιποί. Εάν οι λοιποί εταίροι δεν ασφαλιζονται σε κανέναν άλλον ασφαλιστικό φορέα κύριας ασφάλισης για άλλη εργασία ή απασχόληση, η ασφάλισή τους στον ΟΓΑ ή τον ΟΑΕΕ καθίσταται υποχρεωτική. Σε περίπτωση ιδιοκτησίας ή εκμετάλλευσης τουριστικών καταλυμάτων από εταιρία νομικής μορφής ΕΠΕ και ΑΕ, υπάγονται στην ασφάλιση του ΟΑΕΕ τα μέλη των ΕΠΕ, καθώς και τα μέλη του ΔΣ των ΑΕ που είναι μέτοχοι κατά ποσοστό 3% τουλάχιστον.

δ) Ιδιοκτήτες τουριστικών καταλυμάτων με οποιαδήποτε νομική μορφή του Ν. 2160/93 άρθρ.2 παρ. 1 και 2 και του ΠΔ 33/79, όπως ισχύουν και γενικά όλων των κυρίων και μη κυρίων καταλυμάτων, με το ειδικό σήμα λειτουργίας του ΕΟΤ, δυναμικότητας έντεκα (11) δωματίων και άνω, σε όλη την Επικράτεια, ασφαλιζονται υποχρεωτικά στον ΟΑΕΕ, στην 1^η ασφαλιστική κατηγορία με την υποχρέωση της ανά τριετίας μετάβασης σε ανώτερη ασφαλιστική κατηγορία

- Οι ορκωτοί ελεγκτές– λογιστές που είναι εγγεγραμμένοι στα μητρώα του Σώματος Ορκωτών Ελεγκτών Λογιστών (Σ.Ο.Ε.Λ.) υπάγονται από την 1.7.2014 στην υποχρεωτική ασφάλιση του Ο.Α.Ε.Ε. (περ. 3 υποπαρ. ΙΑ1 της παρ. ΙΑ του Ν. 4254/14).²

---

² **Πηγή :** http://www.oaee.gr/asfalish.asp?catasf_id=160

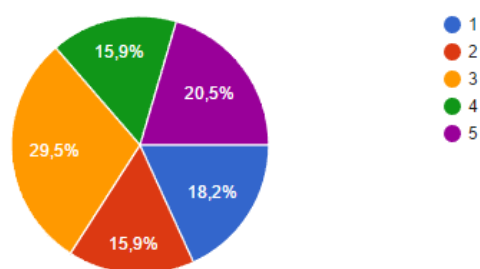
Όπως φαίνεται στην παραπάνω λίστα, τα άτομα που την αντιπροσωπεύουν, αποτελούν ένα πολύ μικρότερο ποσοστό πολιτών διότι αφορούν κυρίως εμπόρους, ελεύθερους επαγγελματίες και ιδιοκτήτες επιχειρήσεων ενώ το μεγαλύτερο μέρος των εργαζομένων στην Ελλάδα είναι έμμισθο προσωπικό. Αυτό δικαιολογεί το ότι μόνο το 20,5% του δείγματος του ερωτηματολογίου έχει απαντήσει ότι υπάρχει στον Ο.Α.Ε.Ε.

Τα 6 από τα 44 άτομα απάντησαν πως δεν ανήκουν σε καμία από τις κατηγορίες, πιθανώς σημαίνει πως έχουν ιδιωτική ασφάλιση. Ενώ μόνο 1 από τα 44 άτομα απάντησε πως ασφαρίζεται στον Ε.Τ.Α.Α, δηλαδή είναι ανεξάρτητα απασχολούμενος/η. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 86,4% του δείγματος είναι σίγουρα ασφαλισμένο σε φορέα κοινωνικής ασφάλισης.

Ερώτηση 2

Είναι εύκολα προσβάσιμος στην περιοχή σας σε κλίμακα από το 1 μέχρι το 5? (1 = καθόλου, 5 = απόλυτα)

44 απαντήσεις

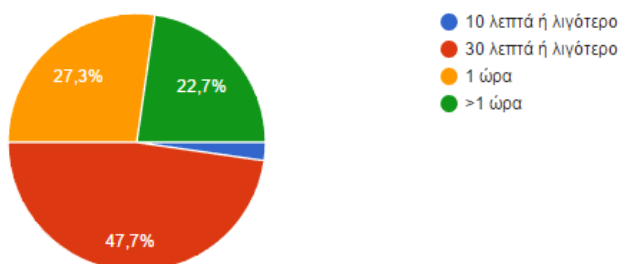

Στην δεύτερη ερώτηση ,ερωτήθηκε αν το τμήμα του φορέα της περιοχής τους είναι εύκολα προσβάσιμο από το χώρο κατοικίας τους σε κλίμακα από το 1 μέχρι το 5. Από τις απαντήσεις διαπιστώνεται πως δεν υπήρχε κάποια η οποία ξεχώριζε, όμως είναι άξιο να σημειωθεί πως τα 15 εκ των 44 ατόμων (34,1%) θεωρούσαν πως η πρόσβαση ήταν δύσκολη έως και πολύ δύσκολη. Ουσιαστικά, το 1 στα 3 άτομα της έρευνας έχουν πρόβλημα στο να επισκεφθούν το τμήμα του φορέα που υπάγονται λόγω έλλειψης χώρου στάθμευσης ή μεγάλης απόστασης από το χώρο τους.

Ερώτηση 3

Τις περισσότερες φορές, πόση ώρα απαιτείται για την εξυπηρέτησή σας ?

44 απαντήσεις

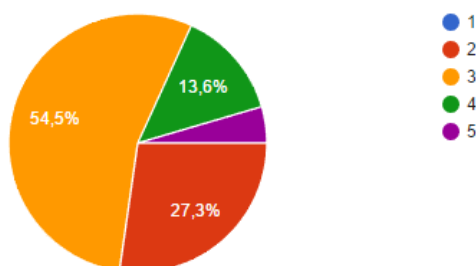

Στην τρίτη ερώτηση η οποία αφορούσε τον χρόνο αναμονής των πολιτών στα τμήματα των φορέων οι απαντήσεις ήταν άκρως κατατοπιστικές. Από τα 44 άτομα, τα 22 (50%) απάντησαν πως περίμεναν από 1 ώρα και πάνω για εξυπηρετηθούν. 21 άτομα απάντησαν πως εξυπηρετήθηκαν μέσα σε 30 λεπτά ή λιγότερο και μόνο 1 άτομο τελείωσε σε 10 λεπτά ή λιγότερο. Από τις απαντήσεις μπορεί να βγει το συμπέρασμα πως στην καλύτερη των περιπτώσεων, ένας πολίτης θα εξυπηρετηθεί σε 30 περίπου λεπτά, ενώ ο ένας στους δύο θα πρέπει να περιμένει τουλάχιστον μία ώρα για να τελειώσει.

Ερώτηση 4

Οι υπάλληλοι είναι εξυπηρετικοί σε κλίμακα από το 1 μέχρι το 5? (1 = καθόλου, 5 = απόλυτα)

44 απαντήσεις

Στην τέταρτη ερώτηση, η οποία αφορούσε την εξυπηρέτηση του προσωπικού, η πλειοψηφία (54,5%) των ερωτηθέντων, έχει ουδέτερη άποψη, δηλαδή θεωρεί πως οι υπάλληλοι δεν είναι ούτε άσοφοι αλλά ούτε και ανίκανοι να εξυπηρετήσουν. Περίπου ένας στους τέσσερις ερωτηθέντες απάντησε πως δεν έμεινε ικανοποιημένος από την εξυπηρέτηση των υπαλλήλων, και μόνο το 13,6% δηλαδή 6 από τα 44 άτομα θεωρούσαν τους υπαλλήλους εξυπηρετικούς.

Ερώτηση 5

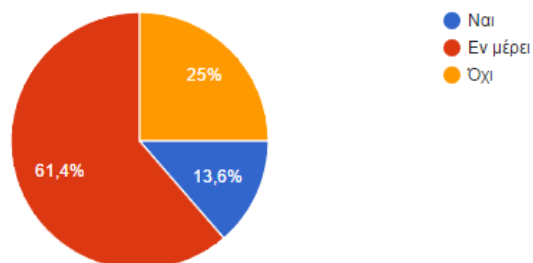

Η ερώτηση αυτή ζητούσε τη γνώμη των πολιτών για την παρούσα κατάσταση των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού που χρησιμοποιούνται από τα τμήματα των φορέων. Το 56,8% των ερωτηθέντων απάντησε πως οι εγκαταστάσεις και ο εξοπλισμός είναι πλήρως ή σχεδόν ανεπαρκείς για την εποχή μας. Ένα μεγάλο ποσοστό (38.6%) κρατά μια ουδέτερη άποψη που σημαίνει πως θεωρούν ότι είναι οριακά επαρκή ή επαρκή. Μόνο 4 από τα 44 άτομα θεωρούν πως είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο. Αξιοσημείωτο είναι το ότι κανένας από τους ερωτηθέντες δεν απάντησε πως ο εξοπλισμός και οι εγκαταστάσεις είναι απόλυτα επαρκείς, πράγμα που σημαίνει πως το 100% του δείγματος πιστεύει πως υπάρχει σίγουρα περιθώριο βελτίωσης σε αυτόν τον τομέα.

Ερώτηση 6

Πιστεύετε πως οι υπηρεσίες που παρέχονται από τον φορέα σας είναι επαρκείς για την κάλυψη των αναγκών σας?

44 απαντήσεις

Σε αυτή την ερώτηση απαντήθηκε το αν οι πολίτες που συμμετείχαν στο ερωτηματολόγιο είναι ικανοποιημένοι σε γενικές γραμμές από το φορέα ασφάλισης που υπάγονται και οι υπηρεσίες που τους προσφέρονται είναι επαρκείς. Η πλειοψηφία των 27 στους 44 απάντησε πως είναι κατά ένα μέρος ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται, ενώ ο ένας στους τέσσερις πιστεύει πως οι υπηρεσίες αυτές δεν επαρκούν καθόλου. Οι 6 στους 44 είναι ικανοποιημένοι από τους φορείς της ασφάλισης τους. Το αποτέλεσμα αυτής της ερώτησης είναι θετικό σε γενικές γραμμές σε αντίθεση με τα προηγούμενα καθώς το 75% των ερωτηθέντων είναι έστω και εν μέρει ικανοποιημένοι σε γενικές γραμμές από τον φορέα τους.

Ερώτηση σχολιασμού (προαιρετική)

Παρακαλώ γράψτε τα σχόλιά σας ή τις προτάσεις για τυχόν βελτίωση που θα θέλατε να δείτε.

9 απαντήσεις

Η κοινωνική ασφάλιση από το ΙΚΑ προ κρίσης είναι ικανοποιητική κατά την διάρκεια της κρίσης όμως εξαιτίας της δημοσιονομικής πολιτικής είναι ανύπαρκτη . Η καλύτερη οργάνωση και η ορθολογική κατανομή των πόρων του ταμείου θα ήταν ένα μέτρο βελτίωσης .

ΚΡΑΤΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΜΗΔΕΝ

θα προτιμούσα να πλήρωνα μονο ιδιωτική ασφάλιση

Βελτίωση τεχνολογικών / υπολογιστικών συστημάτων

Γρηγορότερη εξυπηρέτηση από το ΙΚΑ και πιο πολλοί υπάλληλοι προς εξυπηρέτηση,όχι τόσο γραφειοκρατικές διαδικασίες,και γενικότερη βελτίωση του συστήματος.

Επειδή ζω σε επαρχία θέλω να εξυπηρετούμε στο δήμο μου και όχι στον πιο κοντινό μεγαλύτερο δημο. Επίσης θα ήθελα μεγαλύτερο προσωπικό.

Βελτίωση των υποδομών και πρόσληψη περισσότερου προσωπικού για γρηγορότερη και καλύτερη εξυπηρέτηση.

Πληρώνουμε πολύ ακριβά για κάτι το οποίο δεν μας παρέχεται

Σε αυτή την ενότητα ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να προσθέσουν τα δικά τους σχόλια ή προτάσεις για την βελτίωση των φορέων στους οποίους ανήκουν. Μόνο το 20.5% των ερωτηθέντων προτίμησε να συμπληρώσει αυτή την ενότητα. Όπως φαίνεται, οι σχολιασμοί ήταν επί το πλείστον αρνητικοί, καθώς όμως υπήρχαν και κάποιες προτάσεις οι οποίες αφορούσαν τον εξοπλισμό και τις εγκαταστάσεις.

Συμπερασματικά, το ερωτηματολόγιο φανερώνει μια γενική δυσαρέσκεια ως προς τα τμήματα των θεσμών, καθώς και τους υπαλλήλους που εργάζονται σε αυτά, αλλά είναι έστω και εν μέρει ευχαριστημένοι από τις υπηρεσίες που τους παρέχονται από τους θεσμούς της ασφάλισης στην οποία ανήκουν.

Παρακάτω θα παρατεθεί ένα άρθρο της ‘Καθημερινής’ εφημερίδας που αντικατοπτρίζει την κατάσταση που επικρατεί στην χώρα μας στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

“ Την εκτίμηση ότι τα λάθη στα μητρώα του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) που ταλαιπωρούν χιλιάδες ασφαλισμένους, από την έναρξη λειτουργίας του ηλεκτρονικού συστήματος του νέου Ταμείου, θα συνεχίσουν να εμφανίζονται για τα επόμενα 30 χρόνια, εξέφρασε ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της ΗΔΙΚΑ Αν. Τάγαρης. Πρόκειται για την εταιρεία που έχει σηκώσει το βάρος της μηχανογράφησης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα και η παραδοχή έγινε από τον κ. Τάγαρη έπειτα από ερώτηση που κατέθεσε ο βουλευτής της Ν.Δ. Νότης Μηταράκης στη Διαρκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων της Βουλής.

Να σημειωθεί ότι από την έναρξη λειτουργίας του ηλεκτρονικού συστήματος μητρώου του ΕΦΚΑ, χιλιάδες ασφαλισμένοι βρέθηκαν αντιμέτωποι με λάθη στα στοιχεία τους. Αλλά ήταν απλά, όπως μια διαφορά στη διεύθυνση κατοικίας ή στο τηλέφωνο επικοινωνίας, άλλα ήταν πιο σύνθετα, με αποτέλεσμα να μεγαλώνει η

ταλαιπωρία, καθώς αριθμοί μητρώου εξαφανίστηκαν και κατά συνέπεια χάθηκαν ένσημα. Προβλήματα υπήρξαν και με τα μητρώα των αυτοαπασχολουμένων, με αποτέλεσμα πολλοί συνταξιούχοι να λάβουν ειδοποιητήριο για εισφορές, ενώ επαγγελματίες ακόμη περιμένουν τα δικά τους ειδοποιητήρια. Σύμφωνα με πληροφορίες, στο μητρώο ΕΦΚΑ δεν μεταφέρθηκαν τα στοιχεία από την πιο πρόσφατη ενημέρωση των ανά ταμείο μητρώων, αλλά κάποια προγενέστερη, άγνωστης ημερομηνίας. Πολίτες ανακάλυπταν ότι ο Αριθμός Μητρώου Ασφαλισμένου τους (ΑΜΑ) έχει «εξαφανιστεί» ή ότι το σύστημα εμφανίζει στοιχεία διαφορετικού προσώπου. Κάποιοι που είχαν 2 ΑΜΑ ανακάλυψαν ότι ο ένας εκ των 2 δεν υπάρχει πλέον, ενώ ακόμη και μετανάστες που πρέπει να ανανεώσουν την κάρτα παραμονής τους, δεν βρίσκουν τα ένσημά τους.

Σύμφωνα με τον κ. Τάγαρη, επιχειρήθηκε ένα «τιτάνιο έργο», όμως λάθη και περιπτώσεις που δεν έχουν ενοποιηθεί σωστά τα στοιχεία θα εμφανίζονται για τα επόμενα 30 χρόνια. «Δεν υπάρχει περίπτωση να εκκαθαριστεί και να υπάρχει σωστό μητρώο 100%, όταν τα δεδομένα από τα οποία προέρχεται, είναι από μόνα τους μη ποιοτικά δεδομένα» παραδέχθηκε, επισημαίνοντας ότι «έχουμε σηκώσει το χαλάκι» και ό,τι στραβό υπήρχε από κάτω σε ένα Ταμείο, ήρθε κι ενώθηκε με άλλα στραβά που υπήρχαν στα άλλα Ταμεία.

Ο κ. Τάγαρης απάντησε και στο ερώτημα του κ. Μηταράκη σχετικά με την εκκαθάριση των ασφαλιστικών εισφορών με βάση το καθαρό εισόδημα του 2016 στους ελεύθερους επαγγελματίες, εκτιμώντας ότι θα έχει ολοκληρωθεί έως τις αρχές Οκτωβρίου. Μάλιστα, αποκάλυψε ότι ο διαγωνισμός για την εκκαθάριση ολοκληρώθηκε, υπάρχει πλέον ανάδοχος εταιρεία, δεν έχει όμως ακόμη υπογραφεί η σχετική σύμβαση. Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι οι πρώτες εισφορές των ελεύθερων επαγγελματιών, αυτοαπασχολουμένων και αγροτών με βάση το εισόδημα του 2016 θα πληρωθούν έως το τέλος Νοεμβρίου.

Εν τω μεταξύ, το υπουργείο Εργασίας με ανακοίνωσή του αφήνει να εννοηθεί ότι κάποιο λάθος υπήρξε στα επίσημα στοιχεία του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους για την εκτέλεση του προϋπολογισμού το τετράμηνο Ιανουάριος - Απρίλιος, καθώς σύμφωνα με τον ΕΦΚΑ το Δημόσιο ως εργοδότης κατέβαλε στο Ταμείο για τους δημοσίους υπαλλήλους της κεντρικής διοίκησης που εντάχθηκαν στον ΕΦΚΑ από 1/1/2017 το ποσό των 84,5 εκατ. ευρώ, έναντι συνολικής ετήσιας υποχρέωσης 340 εκατ. ευρώ. Μάλιστα, επισημαίνει, ότι για το ίδιο διάστημα ο προϋπολογισμός του Ταμείου εμφανίζει πρωτογενές πλεόνασμα άνω των 100 εκατ. ευρώ. ”

Πηγή: <http://www.kathimerini.gr/911159/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/talairwria-asfalismenwn-30-xronia-apo-la8h-sta-mhtrwa-efka>

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μέσα από την παραπάνω πτυχιακή εργασία μπορεί ο καθένας να κατανοήσει την σημαντικότητα των δημοσίων δαπανών καθώς αναφέρεται το πόσοι τομείς της κοινωνίας επωφελούνται από αυτές. Χωρίς τις δημόσιες δαπάνες, ένα κράτος δεν θα μπορούσε να αναπτυχθεί και να λειτουργήσει γενικότερα διότι δεν θα υπήρχε χρηματοδότηση στις πιο σημαντικές πτυχές μιας κοινωνίας, όπως η παιδεία, η υγεία, η δικαιοσύνη και πολλά άλλα τα οποία σε ένα κοινωνικό κράτος πρέπει να παρέχονται δωρεάν και είναι δικαίωμα του κάθε πολίτη να τα έχει. Μέσα από την εργασία αυτή όμως, φαίνονται και τα προβλήματα που δημιουργούνται από τις δημόσιες δαπάνες. Η αυξητική τους τάση δημιουργεί ένα αίσθημα ασφάλειας στον πολίτη, που παύει να παρακινείται να εργασθεί γιατί του παρέχονται δωρεάν υπηρεσίες και αγαθά χωρίς να εργάζεται. Έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος μεγαλύτερης ανεργίας και ταυτόχρονης αύξησης των δημοσίων δαπανών για αυτό το λόγο και αντίστροφα. Το κράτος όμως δεν φορολογεί τους ανέργους και δεν έχει έσοδα από κάποια κύρια πηγή, οπότε σταδιακά φθάνει στην ‘καταστροφή’. Έτσι λοιπόν φαίνεται το πόσο σωστά και δίκαια γίνεται η κατανομή του μέρους του κρατικού προϋπολογισμού στις δημόσιες δαπάνες, αλλά στην πράξη τα αποτελέσματα δεν είναι και τόσο θετικά. Ένα θέμα για περαιτέρω μελέτη θα ήταν το πώς η κατανομή των δημοσίων δαπανών στις επιμέρους κατηγορίες θα είχαν μόνο θετικά αποτελέσματα για την κάθε κατηγορία και τον τρόπο που θα μπορούσαν να αναπτύξουν την οικονομία της Ελλάδας και όχι να την συρρικνώσουν.

Στη συνέχεια της εργασίας αναφέρεται λεπτομερώς η κοινωνική ασφάλιση, το πώς ξεκίνησε και στο πόσο άλλαξε στην πορεία της εξέλιξής της. Έχοντας έναν διαφορετικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης για κάθε γενικό κλάδο επαγγέλματος, για τους συνταξιούχους και τους άνεργους επίσης, βλέπουμε πώς το κράτος έχει μερμηνήσει με σωστό τρόπο για κάθε πολίτη. Επίσης φαίνεται πόσο χρήσιμη είναι γιατί μερμηνά για τον πολίτη, κάτι το οποίο έχει αποδειχθεί σχεδόν αδύνατο να κάνει ο ίδιος, ενώ του παρέχει και ένα είδος ψυχολογικής ασφάλειας. Ένα μέρος της λειτουργίας της κοινωνικής ασφάλισης που είναι κατακρητέο από μεγάλη μερίδα πολιτών, είναι η αναδιανομή του κέρδους/κεφαλαίων. Οι εύπορες κοινωνικές τάξεις θεωρούν πως αδικούνται, καθώς αναλογικά πληρώνουν το περισσότερο μέρος των εισφορών, οι οποίες διανέμονται στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις, και αυτό είχε ως αποτέλεσμα το άδειασμα των ταμείων των φορέων γιατί οι εύποροι αρνούσαν να πληρώσουν αυτά που τους αναλογούσαν, κάτι που πλήττει πραγματικά την Ελληνική οικονομία. Θα μπορούσε λοιπόν να μελετηθεί το πώς και αν θα γινόταν πιο δίκαιη αναδιανομή στο μέλλον, ώστε να είναι όλες οι κοινωνικές τάξεις πρόθυμες να πληρώσουν το μερίδιο που τους αναλογεί.

Τέλος, μέσα από το ερευνητικό μέρος της εργασίας, μπορεί κανείς να συμπεράνει πως ο Έλληνας πολίτης είναι σε γενικές γραμμές δυσαρεστημένος από τον τρόπο λειτουργίας των φορέων της κοινωνικής ασφάλισης και πιστεύουν πως χρειάζονται βελτίωση σε πολλούς τομείς, χωρίς όμως να αναφέρουν το που θα βρεθούν τα κεφάλαια για κάτι τέτοιο, έχοντας στο νου την οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Το προσωπικό που συμπέρασμα μέσα από την συγκεκριμένη έρευνα είναι πως ο μέσος

Έλληνας διαμαρτύρεται για κάτι που τον ευννοεί μακροχρόνια , δικαίως μέν, αλλά χωρίς να κατανοούν πως η κατάσταση στην χώρα μας είναι ιδιαίτερα επιβαρυνμένη ώστε να μπορούν να χρηματοδοτηθούν επιπλέον οι φορείς αυτοί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- I. Παπαδιοδώρου, Γ. Β . (2002), Δημόσια οικονομική, Θεσσαλονίκη, Εκδοτικός Οίκος Ζυγός**
- II. Γεωργακοπούλου, Θ. (2005), Εισαγωγή στην δημόσια οικονομική, Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου**
- III. Δράκου, Γ Ε .(1998), Εισαγωγή στην δημόσια οικονομική, Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη**
- IV. Δαλαμάγκας, Β. (2010), Εισαγωγή στην δημόσια οικονομική, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική**
- V. Τάτσος, Ν. (1991), Τα δημόσια οικονομικά στην Ελλάδα, Αθήνα, Εκδόσεις Σμπίλιου**
- VI. Γεωργακόπουλος , Θ. , Πατσουράπης , Β. (1997), Δημόσια οικονομική, Αθήνα , Εκδόσεις Σταμούλη**
- VII. Κοντιάδης , Σ. (2004), Συνταγματικές εγγυήσεις και θεσμική οργάνωση του συστήματα κοινωνικής ασφάλισης , Αθήνα, Εκδόσεις Σακούλα**
- VIII. Γεωργακόπουλος, Θ. (2012), Εισαγωγή στην δημόσια οικονομική, 4^η εκδ. , Αθήνα, Εκδόσεις Μπένου**
- IX. Harvey, S. , Rosen, G. , (2009). Δημόσια οικονομική, Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική**
- X. Πετρούλας, Π. , Ρομπόλης, Σ. και Ξυδέας , Ε. , Χλέτσος, Μ. (1993), Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα η επίπτωση του ΙΚΑ , Έκδοση Ινστιτούτου Εργασίας ΓΣΕΕ**

- I. Υπουργείο Εργασίας. (2015). Δημοσιεύματα για ενιαίο σύστημα ελέγχων και πληρωμών συντάξεων.[online]. Διαθέσιμο στο:
http://www.idika.gr/files/22%CE%B7_%CE%B5%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7_%CE%97%CE%9B%CE%99%CE%9F%CE%A3_v2.pdf [ημερομηνία πρόσβασης 20 Μαΐου 2017]**
- II. Σπυρόπουλος, Σ.(2002). Το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.[online]. Διαθέσιμο στο:
<http://www.ggka.gr/asfalistikokefII.htm> [ημερομηνία πρόσβασης 20 Μαΐου 2017]**
- III. Ερωτηματολόγιο <https://goo.gl/forms/ikEBEGPQ3iWHEMDs1>**
- IV. Καθημερινή Εφημερίδα.(2017) Ταλαιπωρία ασφαλισμένων 30 χρόνια από λάθη στα μητρώα ΕΦΚΑ[online]. Διαθέσιμο στο:
<http://www.kathimerini.gr/911159/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/talairpwria-asfalismenwn-30-xronia-apo-la8h-sta-mhtrwa-efka>[ημερομηνία πρόσβασης 26 Μαΐου 2017]**

**V. Επίσημη ιστοσελίδα Ο.Α.Ε.Ε(2017) [online] Διαθέσιμο στο:
http://www.oaee.gr/asfalish.asp?catasf_id=160 [ημερομηνία
πρόσβασης 1 Ιουνίου 2017]**